

sisirė

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALA

1982

2

kovas
balandis

TURINYS

S. Vilkauja	Moterų mokymas Lietuvoje	4
K. Grigaitytė	Eilėraščiai	10
M.K. Leonaitienė	Visi laukėm džiaugsmo šito	11
M. Aukštaitė	Atsiminimai	13
• Knygos	Pr. Naujokaitis — Marijos Aukštaitės knygos	19
	P. Janušonis — Šiluva	20
	J. Valiūnas — Gyvenimo prasmė	22
• Moterys pasaulyje		23
	V. Sruogienė — Marija Krasauskaitė	25
• Sveikata	A. Vaisiūnienė — Ar norime gyventi?	26
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	27
• Šeiminių kampelis	Veda L. Murauskienė	28

ILIUSTRACIJOS

V. Stančikaitė	Neapleisk mūsų	3
P. Tarabilda	Motinos mokykla	5
M.B. Stankūnienė	Moters darbai	8
P. Augius	Žemaitija	11
K. Ruseckas	Lietuvaite	12
D. Tarabildienė	Liaudies daina	14
B. Demkutė	Iliustracija	16
J. Mikėnas	Žvakidė	18
S. Motuzas	Šiluva	21
A. Plamondon	Muzikos pamoka	22

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1982 m. Nr. 2 (146)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1982. No. 2 (146)

Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.

NEAPLEISK MŪSŲ

V. STANČIKAITĖ — ABRAITIENĖ

S. VILKAUJA

Apie mūsų moterų mokymą žiloje senovėje yra labai sunku ką pasakyti, nes beveik neturime jokių žinių. Kadangi ilgai neturėjome savo rašto, tai visas žinias apie Lietuvą imame iš svetimųjų raštų kronikų. Nors tose kronikose apie mūsų tautos istoriją yra parašyta taip pat nedaug, tai apie lietuvių moteris dar mažiau.

Viena pirmųjų mūsų moterų kronikose yra minima karalienė Morta, karaliaus Mindaugo žmona. Ji priėmė katalikų tikėjimą (1251 m.) drauge su vyru ir dviem vaikais, bet apie josios išsimokslinimą nieko nėra parašyta. Tačiau atrodo, kad ji yra buvusi sumani moteris ir net domėjosi politiniu gyvenimu.

Visi žinome, jog kunigaikščio Kęstučio žmona ir Vytauto Didžiojo motina buvo kunigaikštienė Birutė, bet jokioj kronikoj jos vardo nėra paminėta. Vėliau mūsų istorijoje ji tapo legenda. Apie ją buvo pasakojama, kad ji yra buvusi Palangos žvejo dukra, kad buvo vaidilutė, pasižadėjusi tarnauti dievams, kad kunig. Kęstutis ją pagrobęs iš šventosios girios, parsivežęs į trakus ir iškėlęs šaunias vestuves. Tačiau mūsų istorikai yra įsitikinę, kad ji buvo vieno Žemaičių kunigaikščio dukra, nes jos dėdė ir pusbrolis prie Vytauto D. turėjo svarbias pareigas kunigaikštijoje. Atrodo, kad kunig. Birutė nesidomėjo politika, bet daugiau rūpinosi savo gausia šeima.

Daugiausia iš visų moterų mūsų istorijoje išsiskiria Vytauto D. pirmoji žmona — kunigaikštienė Ona. Ji buvo Eišiškių kunigaikščio dukra. Atrodo, kad ji buvo žymiausia moteris Lietuvos istorijoje ir viena labai išsilavinusių viduramžių kunigaikštienių Europoje. Ji reiškėsi ir politiniame gyvenime. Ji siekė, kad tarp Jogailos ir Vytauto naminiai karai būtų užbaigti. Ji visur keliaudavo drauge su Vytautu ir dalyvaudavo

suvažiavimuose, kaip pvz. 1398 m. Salyne. Ji pasirašinėdavo net ir kai kuriuos dokumentus. Yra išlikę jos 2 laišškai: vienas Lenkijos karaliui Jogailai, o antras karalienei Jadvygai. Ten yra rašoma apie Vytauto D. pažadus iš 1392 m. Astravo sutarties. Kronikose taip pat randame, kad Vytautienė kartą aplankė šv. Daratos kapą Marianwerdery ir paliko labai daug brangių dovanų bažnyčiai, o kryžiuočiai ją už tai apdovanojo dviem knygelėmis apie šventosios gyvenimą. Kronikose rašoma, kad kunigaikštienė Ona tomis dovanomis buvo labai patenkinta.

Istorijoje yra minima ir Gedimino dukra Aldona, Vytauto D. antroji žmona Julijona, Vytauto dukra Sofija, jo trys seserys: Danutė, Miklausė, Ringailė, o taip pat ir Barbora Radvilaitė — Lenkijos karalienė. Tačiau kai kurių moterų yra paminėti tik vardai.

Atrodo, kad istorijos bėgyje nedaug buvo rūpinamasi moterų mokymu bei švietimu. Kaip ir kitose valstybėse, taip ir Lietuvoje kunigaikščių bei didikų dukros buvo šiek tiek pamokomos namie gražaus elgesio, rūmų etiketo reikalavimų ir t.t. Jos visuomet turėjo sutikti su tėvo valia, nes jau tokie papročiai buvo patriarchalinėje sistemoje. Tada visi daugiau rūpinosi berniukų mokslu, o vaikai buvo mokomi namie dažniausiai samdytų mokytojų. Vėliau kunigaikščiai ir bajorai savo vaikus siųsdavo studijuoti į užsienį. Mergaičių ateitis dažniausiai būdavo išsprendžiama politinėmis vedybomis. Kartais dar visai mažas dukras sužadėdavo su jom nepažįstamais princais, o išleisdavo už vyrų labai jaunas. Tokiais politiniais sumetimais ir Vytautas Didysis savo vienintelę dukrelę Sofiją 15 metų sužadėjo ir netrukus išleido už Maskvos kunigaikščio Vosyliaus I.

Apie liaudies švietimą bei mokymą tais istoriniais laikais nebuvo visai kalbos, o ypač niekas nesuko sau galvų apie moterų mokslą. Tad kiekviena kaimo mergaitė, kaip jau buvo priprasta, turėjo dirbti visus namų ir lauko darbus, o svarbiausia išmokti verpti ir austi. Mat, jau tais laikais kiekviena mergina turėjo sau pati susikrauti kraitį, nes ir senose liaudies dainose buvo dainuojama:

Be drobelių, be baltųjų martele nebūsi ...
O būsimuoju vyru tada pasirūpindavo tėvas su piršliu.

*

* *

Priėmus krikščionybę (14 a.p.), Lietuvoje daug kas pasikeitė. Mat, tuoj buvo pradėtos statyti bažnyčios, kurti parapijos, vyskupijos ir vienuolynai. Tada buvo steigiamos ir mokyklos. Pirmoji lietuviška mokykla buvo įkurta Vilniuje (1387 m.) prie šv. Stanislovo bažnyčios. Joje buvo nustatyta, kad vaikai pramoktų

“gražaus elgesio, kilnių papročių, pagrindinių dorybių ir katalikiškų tiesų.” Be to, buvo dėstoma lenkų k., lotynų k., lietuvių k., skaičiavimas, liturginės apeigos, ir kt. Tada buvo nustatyta, kad visas pradžios mokslas (svarbiausia skaityti ir rašyti) būtų ıšeitas parapinėse mokyklose. Lietuvoje savo mokyklas turėjo jėzuitai, bernardinai, karmelitai, pranciškonai ir kiti. Į vienuolynų mokyklas priimdavo tik berniukus. Jie visi turėdavo gyventi bendrabučiuose. Mergaitėms šiose mokyklose vietos nebuvo. Nors 1588 m. Lietuvos Statute buvo parašyta, kad berniukai nuo 7 metų turi eiti į mokyklą, bet tas mokyklas daugiausia lankė bajorų ir turtingųjų miestelėnų vaikai.

*

* *

18 a. pabaigoje Lietuvoje prasidėjo nauja era. Mat, susijungusią Lietuvos ir Lenkijos valstybę 1772 m. pasidalino tarp savęs Rusija, Austrija ir Prūsija. Tada

beveik visa Lietuva atiteko Rusijai. Tad 1773 m. Varšuvoje buvo sudaryta Edukacijos komisija, kurios žiniom pateko Lietuvos ir Lenkijos vaikų mokymas. Ta komisija perėmė Vilniaus universitetą, jėzuitų mokyklas ir nusavimo labai daug turto. Nors prie kitų vienuolynų dar ir buvo paliktos mokyklos, bet tuoj pradėjo steigti pirmąsias valdžios mokyklas, į kurias buvo priimami visų luomų vaikai. Tose mokyklose buvo reikalaujama, kad vaikai gerai pramoktų lenkiškai, o už lietuvišką kalbėjimą buvo dažnai baudžiami. Visi vadovėliai mokyklose buvo irgi lenkiški. Edukacijos k. panaikino mokyklose tikybos dėstymą, bet leido mokiniams eiti į bažnyčią ir paliko maldą prieš pamokas. Ta komisija buvo labai nepatenkinti bajorai ir tuoj pradėjo šaukti, kad baudžiauninkų vaikams mokslas nereikalingas. Bet Edukacijos k. bajorų triukšmo neklausė ir nustatė privalomą mokslą visiems berniukams ir mergaitėms nuo 7 iki 12 metų. Tad pirmą kartą mūsų istorijoje buvo susirūpinta mergaičių

P. TARABILDA

MOTINOS MOKYKLA

mokymu bei švietimu. Mergaitės irgi buvo priimamos į mokyklas visų luomų, bet taip pat turėjo gyventi bendrabučiuose (pensionatuose). Mokslas buvo panašus kaip ir berniukų, bet daugiau buvo paskirta pamokų auklėjimo ir bendro išsilavinimo.

*

* *

Lietuva ir Lenkija, netekusios nepriklausomybės, bandė net kelis kartus išsilaisvinti iš rusų vergijos. Buvo keli sukilimai, bet nepasisekė. Lietuva tada labai smarkiai nukentėjo. Po 1831 m. sukilimo rusai uždarė Vilniaus universitetą ir daug mokyklų, iš vienuolynų buvo atimta daug žemės ir pastatų, kai kurios mokyklos buvo suvalstybtos. Daugiausia mokyklų buvo uždaryta bazilijonų vienuolynų, kurie turėjo 10 mokyklų berniukams ir net 14 mergaitėms. Po 1863 m. sukilimo dar daugiau pasunkėjo gyvenimo sąlygos Lietuvoje. Tada caro buvo paskirtas sukilimo malšintoju Muravjovas, kuris tuoj įsakė Lietuvoje uždaryti visas parapines mokyklas, valdžios mokyklose skirti tik rusus mokytojus ir viską mokyklose dėstyti tik rusų kalba. Tada tuoj atsirado daugiau rusų kolonistų, o prie cerkvių ir rusiškų mokyklų. Visus, kurie tik priešinosi rusų įsakymams, žandarai suimdavo, bausdavo kalėjimu ar trėmimu į Sibirą. Pagaliau 1864 m. buvo uždrausta ir spauda lotynų raidėmis. Tačiau atsirado tautoje žmonių, kurie paskelbė griežtą kovą prieš rusinimą. Ypatingai tada pasižymėjo vysk. M. Valančius (1801-1875) ir daugelis kunigų, kaip pvz. broliai Juzumai, Katelė, Skrodskis ir kiti. Vysk. M. Valančius ragino klebonus, kad prie kiekvienos bažnyčios būtų vaikams mokykla, kur jie išmokytų lietuviškai skaityti, rašyti ir katekizmo, kad Lietuvoje nebūtų beraščių. O kai rusai įsakė uždaryti parapines mokyklas, vyskupas ragino žmones slaptai vaikus mokyti namie. Tokios slaptos mokyklėlės prisiglausdavo kokioje nors ūkininko trobelėje. Apie 1892 m. rusai išleido naują įsakymą, kad visi bus baudžiami už slaptų mokyklų steigimą, jų išlaikymą ir lankymą. O 1899 m. rusai išleido dar ir antrą įsakymą, kad visi tėvai turi gauti leidimą iš rusų valdžios, jeigu jie nori savo vaikus mokyti namie.

Nors tada visi ir turėjo saugotis rusų žandarų, bet šios kaimo mokyklos liudija, jog visa pavergta mūsų tauta buvo pasiryžusi ginti kalbą ir tikėjimą. O P. Rimšos skulptūroje "Lietuvos mokykla" matome, kaip pati motina prie ratelio moko savo vaikelį skaityti iš lietuviškos knygos. Tokia tai vargo mokykla spaudos draudimo laikotarpyje augino jaunąją kartą ir ruošėsi

tautos atgimimui, bet Laisvės rytas dar buvo labai toli ...

Kai 1861 m. buvo panaikinta baudžiava, tai mūsų valstiečiams palengvėjo gyvenimo sąlygos. Tada ir jie pradėjo savo vaikus leisti į mokyklą. Daugiausia mūsų kaimo žmonės pradėjo mokyti berniukus, nes tikėjosi sūnų matyti kunigu. Apie mergaičių mokymą tais laikais buvo lyg ir pamiršta. Tada iškilo nauja problema, kurios niekas ir nesitikėjo. Mat, aukštąjį mokslą baigę mūsų inteligentai vyrai nerasdavo mokyty lietuvių ir pradėjo vesti rusas ar lenkas. Žinoma, blogiau buvo tiems vyrams, kurie su tarnybomis buvo išsiųsti į Rusijos gilumą, kur nesutikdavo jokios lietuvių. Tad tuoj sujudo lietuvių visuomenė. Tą klausimą pradėjo kelti spaudoje, kaip atrasti būdus ir priemones, kad ir mergaitės galėtų šiek tiek pasimokyti. Buvo raginami tėvai, kad daugiau dukras pamokyty namie, o kurie gali, kad leistų ir į gimnazijas. Buvo raginama ir visuomenė, kad daugiau rengtų kultūrinių vakarėlių, vaidinimų, pasilinksminimų, gegužinių, kur mūsų lietuviškasis jaunimas galėtų susitikti ir susipažinti. Sukilo ir mūsų rašytojai prieš mišrias vedybas. Maironis parašė "Raseinių Magdė", Tumas-Vaižgantas "Šeimos vėžius", Lazdynų Pelėda "Klaidą". Apie mišrias šeimas rašė taip pat Kudirka, Vienuolis ir kiti.

*

* *

Po 1795 m. III-jo ir paskutinio Lietuvos-Lenkijos padalinimo rusai perėmė į savo rankas visą Lietuvos mokymą bei švietimą. O Edukacijos komisija, kuri bandė Lietuvą sulenkinti daugiau kaip 30 metų, savo kadenciją užbaigė apie 1805 m. Tačiau tas visas šimtmetis buvo labai neramus. Įvairūs karai, Napoleono žygis į Maskvą, sukilimai, revoliucijos, pavergtų tautų bandymai išsilaisvinti vargino Rusijos imperiją. 20 a. prasidėjo su kitais nepasisekimais, o tai buvo nelaimingas rusų karas su japonais ir 1905 m. revoliucija. Caras, norėdamas šiek tiek išlaikyti tvarką valstybės viduje, grąžino (1904) Lietuvai spaudos laisvę ir lyg atleido kultūrinius varžtus. Tad 1905 m. Vilniuje lietuviai sušaukė savo seimą ir pareikalavo Lietuvai autonomijos. Nors laisvė tada ir nebuvo atgauta, bet iš rusų buvo išgauta kai kurių palengvinimų. Tad tuoj pasirodė pirmieji mūsų laikraščiai, tuoj pradėjo kurtis pirmosios organizacijos, privačios mokyklos ir t.t. 1907 m. dr. J. Basanavičius Vilniuje įkūrė Lietuvių Mokslo Draugiją, 1908 m. buvo įkurta ir Lietuvių Katalikių Moterų Draugija. Taip pat buvo įkurtos

„Ryto“ „Saulės“ ir „Žiburio“ draugijos, kurios pradėjo rūpintis lietuviškų mokyklų steigimu ir jų išlaikymu. Taip 1908 m. buvo įsteigta ir pirmoji „Žiburio“ mergaičių lietuviška progimnazija Marijampolėje. Joje dėstė kun. M. Gustaitis, iš Šveicarijos sugrįžusi M. Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana ir kiti. Jau 1906 m. rusai leido pradžios mokyklose dėstyti tikybą lietuviškai, o Marijampolės gimnazijoje buvo leista dėstyti lietuvių kalba, bet neprivaloma. „Saulės“ ir „Žiburio“ draugijos nepriklausomais Lietuvos laikais turėjo ir daugiau privačių gimnazių. Turiu prisipažinti, kad ir aš (čia rašančioji) turėjau laimę nepriklausomais laikais baigti katalikiškąją Vilkaviškio, „Žiburio“ gimnaziją. Vėliau ji buvo suvalstybinta pavadinta Dr. J. Basanavičiaus vardu.

*

* *

Prasidėjus I p. karui (1914), daug lietuvių pasitraukė nuo artėjančio fronto (ypač nuo Vokietijos pasienio) į Rusijos gilumą, o kiti buvo perkelti su tarnybomis. Rusai net perkėlė ir kelias gimnazijas iš Lietuvos toliau nuo karo pavojaus. Taip pvz. Marijampolės mergaičių „Žiburio“ gimnazija buvo perkelta į Tombovą. Lietuvoje buvo paliktos pradžios mokyklos, bet be mokytojų. Apie tai „Lietuvių Enciklopedijoje“, XV t. 759 psl. taip rašoma:

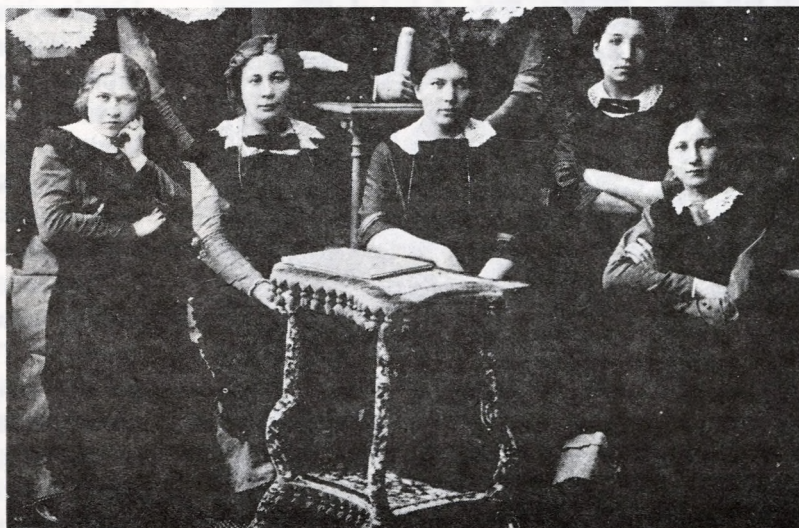
„Carinė Rusijos okupacija, trukusi 120 metų, Lietuvos švietimą paliko griuvėsiuose ...“

Kai kurios mūsų šeimos su mokyklinio amžiaus vaikais, atsidūrusios Rusijos gilumoje, pradėjo dairytis mokyklų. Tada Rusijos mokyklos buvo valdiškos ir privačios. Ypač buvo geros mergaičių privačios

gimnazijos, kurias daugiausia išlaikydavo turtingos rusų šeimos. Tokią gimnaziją Vilkaviškyje, o vėliau Maskvoje lankė ir mano vyresnioji sesuo C. Janušauskienė, kuri dabar gyvena Čikagoje. Ji kartais prisimena ir man papasakoja, kaip mokėsi Vilkaviškyje, Maskvoje, o vėliau su kita sesute Elena (jau mirusia) ir Voronežo lietuvių moterų gimnazijoje. Tačiau kai ką ir aš pati dar gerai atsimenu, kaip mes atvažiavome į Maskvą ir kaip ten gyvenome, kai tėtis buvo perkeltas su tarnyba. Tuomet vyresnioji sesuo ten ir pradėjo lankyti privačią mergaičių gimnaziją. Labai gerai prisimenu, kaip mes, mažiukai, laukdavome sugrįžtančios jos iš gimnazijos, nes ji mums papasakodavo apie savo mokslą, parodydavo savo piešinius, rankdarbius, o kartais parnešdavo ir pyragaičių, kurių jai likdavo nuo priešpiečių. Įdomu pasekti, kaip lietuvaitės I p. karo metu mokėsi rusų gimnazijose, nes savo tada neturėjome.

Mokinės į gimnaziją sueidavo ar suvažiuodavo, nes tada Maskvoje jau buvo tramvajus. Kai kurias mergaites atlydėdavo auklės ar tarnaitės. Žinoma, mano sesuo nuvažiuodavo pati viena, nes tėtis išeidavo į tarnybą, o mama pasilikdavo namie su mažesniais vaikais. Gimnazijoje buvo dėstoma tikyba, rusų k. ir literatūra, prancūzų k., matematika, geografija, istorija, piešimas, muzika, dainavimas, šokiai ir rankdarbiai: mezgimas, siuvinėjimas ir lopymas. Dabar turbūt nėra pasaulyje tokios aukštesniosios mokyklos, kurioje mergaitės būtų mokomos lopyti. Nebuvo tokio mokslo ir nepriklausomoje Lietuvoje. O sesuo sako, kad tas mokslas buvo labai sunkus, nes reikėdavo stengtis, kad gražiai užlopytum ir kad gautum gerą pažymį. Apie medžiagą rūpintis nereikėdavo, nes pati rankdarbių mokytoja išdalindavo mokinėms po audeklo maišelį, kuriame būdavo iškirtos trys skylės —

Moksleivės Kaune 1914 m.

iš k.: A. Gustaitytė, Butrimaitė, S. Banaitytė, Rukužaitė, L. Januševičiūtė

trikampė, keturkampė ir apskrita. Mokytoja taip pat duodavo adatų, siūlų ir lopų. Sunkiausia būdavo užlopyti trikampį. Užlopytus maišelius mokytoja atiduodavo mokinėms atminimui. Vieną tokį šviesiai mėlyną maišelį su užtraukiama virvele sesuo turėjo dar gana ilgai, o kai mes jau važiuojome atgal į Lietuvą tai ji susidėjo į jį visas savo smulkmenas.

Atrodo, kad toje gimnazijoje buvo kreipiama daug dėmesio į mergaičių auklėjimą, tvarkingumą, drausmingumą, elgesį mokykloje, svečiuose, namuose, prie stalo ir t.t. Mergaitėms būdavo ir bendri priešpiečiai, paruošti mokyklos, kur mokytojos prižiūrėdavo valgymą. Gimnazija renkdavo koncertus, pasilinksminimus su šokiais ir įvairius vaidinimus. Šokiams visuomet pakviesdavo vyrų gimnaziją. Ypatingai turtingumu pasižymėdavo vaidinimai. Kai būdavo vaidinama „Sniego karalaitė“, tai scenoje tik šilkai šnarėdavo. Turtingais drabužiais ateidavo apsirėngusios mokytojos. Jos būdavo ilgom suknelėm, plačiais išpūstom rankovėm, aukštom apikaklėm, apsiūtom mežginėliais, aukso grandinėm ant kaklo ir auksiniais laikrodėliais, užkištais už juosmens. Mokinės dėvėjo rudas sukneles su juodom prijuostėm. Plaukai visuomet turėjo būti supinti į kasas ir surišti juodais kaspinais. Įvairių švenčių ar iškilmių metu prijuostės ir kaspinais turėjo būti balti.

B.M. Stankūnienė iš „Moters darbai“

Panašias gimnazijos tais laikais lankė ir daugiau lietuvaikių, pvz. Petrapilyje, Rygoje, Varšuvoje ir kitur. Tokios privačios mergaičių gimnazijos Rusijoje išsilaikė iki pat 1917 metų revoliucijos.

*

* *

Atgavus nepriklausomybę (1918), nors Lietuva ir kūrėsi ant karo nusiaubtų griuvėsių, bet visi su džiaugsmu ir viltimi žiūrėjo į ateitį. Pradžia buvo labai sunki, bet vyriausybė rūpinosi kariuomene, ekonominiu ir kultūriniu gyvenimu, o taip pat ir mokslu. Tuoju buvo įkurtos pirmosios pradžios mokyklos kaimuose ir miestuose. Tada Lietuvoje buvo įvestas privalomas mokslas visiems vaikams pradžios mokyklose. Netrukus buvo įsteigtos valdžios ir privačios gimnazijos (kazimieriečių, jėzuitų ir kitų), o taipgi ir kitos aukštosios mokyklos ir net universitetas. Dažniausiai gimnazijos buvo mišrios, bet didesniuose miestuose — atskiros berniukams ir mergaitėms. Mokytis galėjo visi, nes mokyklų durys buvo atidarytos visam Lietuvos jaunimui. Tuomet jau niekas nereikalavo įrodymų, ar tu esi kilusi iš bajorų ar iš baudžiauninkų. Mergaitės galėjo lankyti gimnazijas ir baigusios laisvai stoti į universitetą. Jos galėjo studijuoti mediciną, teises, ekonomiją, matematiką, techniką, o taip pat ir visas humanitarinių mokslų pasirinktas šakas.

Bet kartais pasitaikydavo tėvų, kurie galvojo, kad moterims mokslas nereikalingas. Prisimenu, kai aš išlaikiau egzaminus į II-ją Vilkaviškio „Žiburio“ gimnazijos klasę, tai įstaigoje tėčio bendradarbiai labai nustebo: „Kam reikia bobai mokslo? Juk apsiženys, o tada visas mokslas nueis ant šuns uodegos!“ Tačiau mano tėvai, kaip ir daugelis ano meto tėvų, galvojo, jog Lietuvos jaunimui reikia kuo daugiausia mokslo. Nors tėvai dažnai ir pavargdavo, nes reikėjo mokėti už mokslą, pirkti knygas, siūti uniformas ir kt., o vienais metais mes net keturi lankėme gimnaziją. Bet kai Vilkaviškio gimnazija šventė 50-ties metų sukaktį, pasirodė, kad Danilevičiai buvo davę daugiausia mokinių — net 9. Žinoma, tada visi buvo labai patenkinti.

Tačiau turime prisiminti, kad buvo daug ir neturtingų šeimų, kurios savo vaikų leisti į aukštesnes mokyklas nepajėgė. Tada vyriausybė ir įvairios šalpos draugijos pradėjo steigti specialias mokyklas, kaip pvz.: namų ruošos, amatų, žemės ūkio ir kt. Šiose mokyklose mergaitės galėdavo ne tik daugiau prasilavinti, bet ir įsigyti specialybę, o tuo pat gauti darbą ir pasirūpinti savo ateitimi.

Vilkaviškio "Žiburio" gimnazijos mokinės 1929 m., II-je eilėje iš dešinės S. Vilkauja

Švietimo ministerija daug dėmesio kreipė ne tik į dėstomųjų dalykų programas, bet ir į mokinių elgesį, drausmingumą, tvarkingumą ir t.t. Gimnazijose buvo mokytojų globojami įvairūs būreliai, kaip: literatūros, istorijos, gamtos, sporto, vaidybos ir kt. Kiekvieną pavasarį tarp gimnazijų būdavo varžybos: tautinių šokių, krepšinio, skaitymo ir deklamavimo. Dažnai būdavo peržiūros mergaičių namų ruošos programos. Paskutiniaisiais metais buvo įvesta daugiau virimo, kepimo, siuvimo, juostų audimo ir t.t. Kauno IV valstyb. gimnazijoje, kurioje aš mokytojavau iki pat pasitraukimo į Vakarų (1944), buvo nupirktas 4 siuvamos mašinos ir įrengta virtuvė su visais reikalingais indais. Prisimenu, kai mokinėms gerai pasisekdavo žagarėliai, tai jos kartais pavaišindavo ir mokytojus.

Čia nenorėčiau per ilgai sustoti prie moterų mokymo nepriklausomoje Lietuvoje. Manau, kad ir daugelis

"Moters" žurnalo skaitytojų dar labai gerai prisimena, kaip ten gyveno ir kaip mokėsi.

*

* *

Dabartinėje Lietuvoje padėtis yra visai kitokia. Pasikeitus gyvenimo santvarkai, baigia išnykti mūsų gražūs kaimai bei vienkiemiai, baigia griūti žaliuose soduose paskendusios ūkininkų sodybos, tėvai jau nebeskiria dukroms dalių, pasibaigė jau ir piršlio vaidmuo mūsų sename kaime. Visa tai dabar galima pamatyti tik teatro scenoje. Tad taip pasikeitus gyvenimo sąlygoms, moterys pradėjo veržtis į mokslą, nes reikia turėti pragyvenimo šaltinį. Jų statistikos rodo, kad 83% moterų dirba sveikatos, socialinio aprūpinimo įstaigose ir kitur. Švietimo ir kultūros įstaigose — 77%. Visose aukštosiose mokyklose 54% studentų yra moterys, nors į universitetą reikia išlaikyti konkursinius egzaminus, nes labai daug yra norinčių studijuoti. Taigi matome, kad ten dabar aukštojo mokslo siekia daugiau moterys negu vyrai. Įdomu yra tai, kad dabar Lietuvoje yra daug moterų lituanisčių ne tik literatūros žinovių, bet ir kalbos specialistų. Daugelis iš jų dirba aukštosiose mokyklose, redakcijose ir kitur.

Nors mokytis ten gali visi, bet visur jaučiama rusinimo politika. Dabar jau visi turi mokytis rusų kalbą, nes yra privaloma. Mat, 1979 m. buvo išleistas naujas įsakymas, kad vaikučiai rusų kalbą pradėtų mokytis vaikų darželiuose. Be to, visur pabrėžiama, kad mokiniai vidurinėse mokyklose gerai kalbėtų rusiškai. 1970 m. surašinėjimais parodė, kad Lietuvoje laisvai rusiškai kalbėjo 37%, o 1979 m. — net 48% visų gyventojų. Rusai tikisi, kad netrukus nebereikės mokyklose lietuvių kalbos, nes viską galės dėstyti rusiškai. Skaudu, kad 20-to a. pabaigoje istorija vėl kartojasi. Dabartiniai rusai, kaip ir carų laikais, siekia Lietuvą surusinti per mokyklas.

*

* *

Būtų galima žymiai daugiau parašyti apie mūsų moterų mokymą bei švietimą, bet nežiūrint, kokias aukštąsias mokyklas ar universitetus bebaigtum, visuomet turi prisiminti šeimą, kurioje pirmoji mokytoja yra Motina. Ji išmokė mus ištarti pirmuosius lietuviškus žodžius, ji išmokė mus lietuviškai žegnotis ir melstis. Gal ir nejausdama, kokią svarbią misiją atlieka, ji įdiegė į mūsų širdis ir gimtosios žemės meilę ...

Naudotasi: "Lietuvių Enciklopedija" ir atsiminimais.

NAKTIS

Naktie, kai tu tamsi,
kai be žvaigždžių,
kai Visatai meldies
balsu gūdžiu ...
Kai sirpsta vaisiai nuodėmės,
kai aukos šaukia be vilties,
naktie naktie buty savoj
kokia tu sopulinga,
o naktie ...

ŠVENTI JONO VABALĖLIAI

Plėšiu nenuplėšiu
Rankų nuo kaktos.
Kaip ilgai dar akys
Ašarom ramos.

Pasakyk, sesule,
Šqlančiam žvilgsniui,
Kur šis takas veda
Tarpekliu giliu.

Joki akmenėliai
Nesužeis tau kojų,
Tik kažkas iš tolo
Moja vis ir moja.

Plėšiu nenuplėšiu
Rankų nuo širdies.
Baltas paukštis leidžias
Vidury nakties.

Vabalėliai spiečias
Po langais sušvinta.
Tenušviečia taką,
Niekad nenumintą.

VASARA DARŽE

Agurkai lysvėj slapstosi,
žalsvom kepurėm dangstos,
o morkos alpdamos
viena į kitą glaudžias —
toks gyvas išlikimo troškulys! ...
Kanapės-stygos miegančios kaitroj,
atbunda žvirblio pakutentos snapeliu,
ir ima tyliai juoktis,
iš apynio gale tvoros
nuo saulės girto.

LAUKIA MŪS

Nesakyk, kad vakar
laimė čia viešėjo.
Ji, gal būt, prie durų
laukia mūs.

Mūsų dienos tarias
lyg dainoj audėjos,
kaip stakles prakalbinti
posmais vis naujais.

Tik sapnai svaigieji
ėjo ir nuėjo ...
Jau su ryto saule
jie nebepareis.

Nesakyk, kad vakar
laimė čia sušvito,
ar snapely liko skrendančios kregždės.

Dar ant mūsų stogo
rinksis kregždės visos.
Dar prie mūsų slenkščio
aguona žydės.

VISI LAUKĖM DŽIAUGSMO ŠITO ...

M. K. LEONAITIENĖ

Seni lietuviški papročiai tebūna nepamirštami ir paliekami ateinančioms kartoms, nes jie parodo, nušviečia senos mūsų tautos gyvenimo būdą. Kai kas pasisako — „palikime praeitį, o žiūrėkime į ateitį“. Deja, be praeities nebūtų ateities!

Ar nenusikalstame palikdami užmarštyje mūsų tautinius ir religinius papročius, kurie klestėjo Nepriklausomoje Tėvynėje, apie kuriuos mes taip mažai rašome premijuotuose romanuose, mokyklų vadovėliuose, net ir liuanistinėse mokyklose apie tai mažai kalbama. O tų papročių ir tradicijų buvo gausu.

Nepamirštami Vėlinių vakarai, kai tūkstančiai žvakių sumirgėdavo Kauno kapinėse ir lyg šiaurės pašvaistė nušviesdavo tamsias rudens padanges. Mieste užviešpataudavo rimtis ir ramybė. Tai buvo gėdulo diena, be kinų, be šokių, be dainų, mirusiųjų pagerbimo

vakaras. Kaime, tėviškėje, menu, tą dieną suvažiuodavo, susirinkdavo šeima, artimieji ir prie blankios žvakių šviesos, bendroje maldoje prisimindavo mirusius šeimos narius.

Kūčios, Vėlykos, Sekminės, Dievo Kūno, gegužinės ir birželinės šventės, o taip pat visa eilė laukų darbų ir asmeniškų švenčių turėjo savas liaudiškas tradicijas, apeigas ir dainas. Tai mūsų tautinės kultūros pažymys.

Gavėnia buvo rimties, susikaupimo ir pasniko metas, belaukiant Kristaus Prisikėlimo šventės. Ypatingai paskutinės gavėnios dienos — Didysis Ketvirtadienis, Penktadienis ir Šeštadienis, kai minios žmonių lankė bažnyčias ir meldėsi prie Kristaus karsto skėstančio žalumynuose ir gelėse. Tai liko nepamirštama ...

Deja, nauja laiko dvasia, gyvenama aplinka verčia pamiršti tai, kas buvo kilnu, prasminga, o net naudinga

K. Ruseckas Lietuvaite

ne tik dvasiai, bet ir kūnui. Ir ši didžioji Velykų šventė, kuri nuo seniausių laikų buvo išpūdingiausia ir gražiausia, šiuo metu ji tapo jau antraile net ir mūsų išeivių tarpe.

„Kai putojantis sniegas į nieką pavirsta“, žibutės pirmosios papuošia dar nedrąsiai žaliuojančias tėviškes atslaites ir miškus. Beržynėlyje jau laša sula, saldi sula — tai lyg pirmoji pavasario dovana Lietuvos artojui. Padangėje jau sučirena viversiai, pasirodo ir pirmosios pempės, Pavasarėlis!

Miestuose, kaimuose, puošniuose rūmuose ar trobelėse vykdavo pasiruošimas Velykoms. Ruošėsi, kaip kas galėjo, kaip kas mokėjo ... Vieni pasitenkino liaudiškais margučiais, pagerintu pyragu, geresniu maistu, kiti ruošė puošnius velykinius stalus su aukštais, kerotais raguoliais, kvapiomis „bobelėmis“, kalakutais, paršeliais ir visomis kitomis gėrybėmis. Vyresnieji laukė svečių, o mažieji Velykų „bobutės“ su lauktuvėmis.

Velykų išvakarėse Kaune, rodos, dabar ir tebematau tą didžiulį, elektros lemputėmis nušviestą kryžių, pakilusį virš Vytauto kalno. Tebegirdžiu tuos pirmuosius Įgulos bažnyčios skardžius varpų dūžius,

kurie kasmet pirmieji paskelbdavo artėjančią Kristaus Prisikėlimo valandą. Tik pasibaigus iškilmingom pamaldom bažnyčioje, sugaudus dūdų orkestrui, plačiais laiptais leidosi žemyn tvarkingos rikiuotės uniformuotų karių ir didinga procesija pajudėdavo aplink bažnyčią palydima skambios giesmės žodžiais: „Linskma diena mums nušvito, visi laukėm džiaugsmo šito ...“ Nejučiomis suvirpėdavo susirinkusios minios širdys ir džiaugsmo jausmas apglėbdavo visus ... Taip gaudė iš eilės vieni po kitų bažnyčių varpai, o jų aidai skambėjo priemiesčių šlaituose. Tik paryčiais nutilus varpų ir procesijų aidams, prasidėdavo Velykų pirmoji diena.

Po bendrų šeimos pusryčių prasidėdavo ir velykiniai vizitai. Pirmąją dieną tik vyrai eidavo sveikinti savo viršininkų, kaimynų ir giminių šeimas. Moterys tą dieną būdavo namuose ir vaišindavo svečius, o jų buvo gausu ir netrūko. Užeidavo po vieną, po keletą, o kartais visas burys užtrukdavęs ilgiau ir tik vakarais sugrįždavo į savas šeimas. Antrą ir trečią dieną jau šeimos lankydavo šeimas. Tuo metu, dar jaunystėje, daug kur teko buvoti, matyti miestų, dvarų, ūkininkų namuose paruoštus velykinius stalus, ilgomis baltomis staltiesėmis, papuoštomis žaliais vainikais. Aleliuja. Aleliuja!

Baltas avinėlis „ganosi želmenyje“, pasipūtęs ežys tupi šamanose, gelsvos umedaitės švyti saldaus kelmo papėdėje. O įvairiaščiai margučiai — tikra stalo pažiba! Tai vis liaudies išmonės grožybės ūkininkaičių paruošti velykiniai stalai. Kai kur ir plačiašakis raguolis, išdidus, pasipūtęs stuksodavo stalo viduryje, apsuptas baltagalvių „bobelių, varvinančių cukrines asaras ...

Ne tik Velykos, bet ir kitos šventės tęsdavosi kelias dienas. Tom progom į gimtuosius namus susirinkdavo vaikai ir vaikaičiai, gimnazistai, studentai, ūkininkaičiai, nes tėviškė buvo lyg šventovė, ypatingai kol ten gyveno seneliai, tėvai, broliai ir seserys. Visi išvykusieji, lyg paukščiai išskridę iš savo lizdo, tokiom progom sugrįždavo į namus pasisemti dvasinės stiprybės.

Laikai keičiasi, daug kas nyksta ir eina užmarštin ... Šventės tai tik maža dalelė, kas liko atmintyje iš gražiausių vaikystės ir jaunystės dienų, praleistų Suvalkijos lygumose, šviesaus ūkininko šeimos pastogėje. Ką perėmėm, ką išmokome iš savo senelių stenkimės perduoti senas tradicijas ir papročius sekančiom kartom. Palikime šeimų užrašus. Surašykime ir palikime savo vaikam. Nenusineškime savo šeimos papročių, kaip poetas Maironis rašo, — „Į kapus milžinus ...“

IŠ “NUBANGAVĘ KŪDIKYSTĖS DIENOS”

MARIJA AUKŠTAITĖ

Tai atsitiko tada, kai mūsų sienos kalendorius rodė 1896 metus, tarp liepos mėnesio 16-tos ir 18-tos dienų Ališauskynės vietovėje.

Kaip jau žinome, Ališauskynė tūno gražiausiam miškų vainike, kurio viduryje tiesiasi ilgas ir platus dirbdamos žemės plotas ... pievų nutįsimai, kur šiūruoja smilgos, žydi ramunės ir žali pievų kilimai atsiremia į miškus, šlaitus ir riešutynus, į amžinai žaliuojančių kadugių piramides. Tarp jų pūpsa eglės skarotos, plačiais spygliuotais sijonais atsirėmusios į samanotą minkštutę žemę.

Tarp dirbamo lauko ir pievų stovi mano gimta lūšna samanota, sulipdyta iš apvalių rąstų, moliu, spaliais ir samanom susegta ... šiaudų stogo barzdas žemyn nuleidusi. Lyjant nuo barzdų bėga vandens čiurkšlės, išmušdamos griovelius. Paskui jau varva ir papsi lašai lėtai, krisdami į žemę. O žiemą kabo nuo barzdų ilgos ledinės žvakės skaisčios kaip kristalas, šviesiai permatomos. O nuo stogo kai kada nučiuožia sniego, gniužtės švelniai papteldamos į leduotą žemę.

Vidurvasarį jau kas kita: trupa stogo šiaudų nusikorimai karščio deginami, o pačiame stoge žemutės samanos pavirsta žalvariniu auksu.

Lūšnos langai mažučiai. Keturi ketvirtainiški stiklai įrėminti į medinius rėmus, panašius į kryžiaus formą, laiminančią fajergonijų žydinčius vazonėlius, kėpsančius pro blizgantį stiklą.

Įėjus į vidų, pirmiausia — priemenė: didelė, tamsi, gremėzdiška, su moliu plakta asla, per daugelį metų susigulėjusi, daug pėdų numindžiota.

Priemenėje stovi sumesti visokiausi grubūs rakandai: kopūstų statinės, geldos, duonkubilis drobule aprištas, kad nepridulkėtų ... Stovi kubilai su rugiais, avižomis ir miežiais, stovi kopėčios pasilipimui į pakraigės aukštą. Po jomis ližės ir šluotos: skujinės ir beržinės,

pasieny sumestos klumpės ir kultuvės, o pačiam kampe kertiniame — stovi gimos su keturkampe skrynja, kurioje guli du plokšti akmenys suvožti vienas ant kito ... Viršutiniame akmeny skylė — grūdams pilti, apatiniame — geležinis iškyšulys akmenims prilaikyti. O jie aštrūs, gimakalių iškalti, kad, juos sukant ir grūdus pilant, gerai tuo aštrumu trintų. Tai mūsų lūšnos malūnas, sumalantis duoną ir kiaulyčių ėdalą: avižas ar miežius. Todėl beveik kas vakarą girmasukis savo lazdele cypuoja melancholišką melodiją: cypu — rypu, cypu — rypu. Nuo tos melodijos imi snausti, todėl, kas tik pristoja prie girmų malti, pasipila ir daina, saldi ir maloni, vargo dalelę išsakanti, skundo aimana vaitojanti.

Prie priemenės pridurta kamara tamsi. Joje sukabinti visi išeiginiai drabužiai ant sienoj įkaltų vinių ir ant kabančios kartelės.

Ant sienos taipgi, ant įgręžtų į rąstus kablių kabo mano tėvelio milinis švarkas, mamos kvoldinė vatos sluogsniu pamušta palaidinė, seserų namie austos ir tamsiai nudažytos sėmėgutės, brolio kelnės su sagtiniu diržu ir baltais drobiniais marškiniais ... Ant kartelės sumesti sijonai. Svečiui užklupus greit pasigriebiami. Ir seserų kiklikai po pačia ranka, kad su atdariais marškinėliais nepasirodytų, krūtinukėms augant, nieko nepapiktintų.

Kamaroj taipgi stovi skrynja su mamos atsineštu kraičiu pagarbiausiu. Mes tą skrynją vadinam — kuparu. Nes ji turi dangčio viršų, kalniuku lenktą, ne tokį kaip kitos, plokščiais dangčiais.

Mamos kuparas gražus. Aukštas ir gilus. Šviesiai žalsvai dažytas, išgrąžintas baltų gėlių girliandomis, priešakis išrėžinėtas meniškais ornamentais. Antvožą pravožus, tuoj sužiba popieriniam paveiksle šventas Kazimieras, spalvuotam karališkame apsiauste, su

karūna ant galvos, su lelija rankoje. Jis stovi kaip gyvas, prie antvožo dangčio priklijuotas, lankstytais popieriukais apdailintas.

Kuparo prieskrinky — vienam gale stalčiukas, ilgas ir siauras, su mamos visokiais galvos papuošalais: galiuonais, ripuotomis pakalkėmis, žibančiais karoliukais puoštomis, ružavų ir baltų gėlyčių žiedukais prisegiotomis. Čia ir kaklo karoliai spalvingomis pūslytėmis žėruoja.

Svarbiausia pažvelgti į kuparo vidų. Ten guli labai dailiai ir tvarkingai sudėlioti visokie mamos daikteliai ir tėvelio bažnytiniai drobiniai marškiniai, motinėlės rankomis austi ir pasiūti, raudonomis žiėkomis meniškai išsiuvinėti.

Dugne guli lininio audeklo ritimai, saule ir kloru išbaltinti, dar pieva ir kloru kvepiantys. Ir šie ritimai labai, labai taupomi.

Paskui guli aštuonyčiai rankšluosčiai klėkutėmis austi, lininiai, net blizga, vis raštais mainosi. Staldengtes tik dvi. Dar močiūčių močiutės mamytei paliktos. Jos senos, senos, bet už perkėlį baltesnės. Šešioliknytės. Jos tinka ne tik visokioms “svodboms”, bet tiktų ir parodoms.

Paskui guli jau pašukinio audeklo šiurkštesnio ir storesnio kasdieniniams marškiniams. O ir dar

storesnio, pakulinio — didelis volas kuparo gale. Tai moterų marškinių padurkams ir vyrų apatinėms kelnėms.

Ant visų ritimų guli marškiniai ... Baltai išskalbti, kočėlais iškočėti, eilėmis sukloti, atrinkti kasdieniniai nuo šventadienų, bet abeji kvepia mėtomis, nes mamytė įtiesė į kuparą mėtų plačialapių, krūmais darželių išlapojusių.

Ant visko jau suguldyti mamos išeginiai sijonai: platūs, keturpaliai, vilnoniai, namie austi, raukti ir klostėmis mėtų, ilgi su apačioj prisiūtomis padalkomis, su šeručiais, kad nepabrigztų. Kiekvienas sijonas turi kitokią spalvą: bijūninis, vyšninis, kaštaninis, alyvinis, žibuoklinis, gvazdikinis, šviesmėlis, žaliaangis ir dar kitokis; jie visi — dvinyčiai. Mamos pačios kadaise austi, dar mergautiniai ir atsineštiniai.

Ką dabar ji audžia — viską šeima sunešioja. O kas kupare, viską taupo. Kartais, kai saulėta diena, išnešus į lauką, išvedina ... Tuomet ji išneša į orą ir savo pasiruoštus mirties marškinius, kvarbatkėlėmis apripuotus, ilgomis pūstomis rankovėmis, su lempėmis, už visų marškinių gražiausiomis.

Kupare yra ir tėvelio juostų, divinais raštais išaustų. Jų galuose-dideli kutai, iš tų pačių juostų audinių siūlų

padaryti; jie kabo juostų galuose, dideliais bumbulais pasipūtę.

Kupare yra ir mažiukė porcieninė lėlytė su grynu neaprengtu biustuku. Ji be drabužių ir be kojų, ligi pusės liemens fabriko nukirsta, mėlynom akutėm ir labai ružavais veidukais.

Guli ji užvertus biustuką po pačiu prieskrinkiu, mirusios močiutės paliktame "čepčiujė".

Šita lėlytė, jau atlikus nuo visų mano seserų, vien man yra taupoma. Kai tik paaugsiu ir sugebėsiu ją aprengti, iš skuduriukų kojas pasiūti, pakulų prikimšti, duoti jai ir moterišką pilvuką pakulinį ar vatinį, kad sijonėlis laikytųsi. Ir kai taip sugebėsiu — man ją atiduos, nes tik iš kultuvių lėles vyturiuoti — tai labai prozajiška. O čia lyg svajonė, miesto ir ponų gyvenimą pradengianti, nes mama ją rado sąslavyne prie Kauno. Turbūt ji čia buvo patekus iš paties miesto, iš lepių poniškų švelnių rankučių. Turbūt joms jau buvo nusibodę, todėl nebeberbdamos į šiukšlynus išmetė.

Kas yra kupare ir pats tas kuparas — tai mūs šeimos didžiausias lobis. Ir svarbiausias lobis. Nes jis labai sunkiai įgytas, kai kurių audinių raštais už kelias išmirusių giminių kartas kalbantis, sudovanotas, paveldėtas ir pačios mamos rankomis suaustas sugaudelėtas. Čia visos mūs šeimos gulinti apranga ir istorija: kuparo grobuose, ornamentuose ir audiniuose, ir rastos lėlytės trapiame biuste. Dėl to kuparas laikomas kamaroje, išskirtas iš visų kasdieninių rakandų. Jis pagarbiai pastatytas ant dviejų gulinčių balkelių, kad nuo žemės nepūtų, ir kad klumpių galais neapsidaužytų.

Kamaroje ir lova — prie pat kuparo. Galvugaliu atsirėmusi į vieną jo galą ir šonu į sieną. Čia visų mano brolių ir seserų ir mano pačios — garbinga gimimo vieta.

Lova medinė, stambių lentų ir tvirtų kojų, tamsiai raudonai nudažyta, kūlio šiaudų priklotą, šiurkščia paklode saulėj išbaltinta — užtiesta. Galvugaly guli dvi didelės pagalvės vištaplunksninės, cvilikiniais namie austais užvalkalais apvilktos. Po jomis slypi mamos atlaidinis rožančius, guli suspausta šventinta diemedžio šaka, bažnyčioj tarp giesmių virpėjusi, šventų kvapų prisigėrusi.

Ir jau giliausiai, giliai po pagalvėmis, pastumta mamos nuo kančių ir vargo priverkta skarelė, kurios viename kampe yra įrištas sidabrinis rublis su caro Nikalojaus galva, kyšančia iš tituluotais antpečiais švarko, medaliais apkrauto, kieta apykakle paremto. Caro galva jau plinkanti. Ji su ūsais, su vėšlia barzdele — akys žvalios, valdoviškai blizga.

Visa lova uždengta raštuota marška, stora, pakuline, rūpestingai ir gražiai atsiulėta.

Prie kamaros kitos sienos į žemę įkalti keturi kuolai, padaryti guoliai mano dviem seserims miegoti. Guoliai sukalti iš lentų, su aukšta krašto briauna, kad mergaitės miegant neišsiristų.

Guoliai prikloti minkštesnių palaidų šiaudų, ne iš kūlio. Tuose šiauduose mano seserys kartais susitrašina laukinių kriausių, kojų galų supylusios... Trašintos kriausytės yra labai skanios, mūs vaikams tikra prabanga, nes mes neturim vaisių sodo su skiepintais medžiais, bet užtat mes turim plačių girių vainikus; ten ir kriausių medis auga.

Kamaros palubėj, ant ištiestų lentynų, guli sudėti linai. Pundeliais ir gryžtėmis. Kiekvienam pundely surinkta ir suskaityta vis po šimtą saujų: liaunų, žibančių, mintuvais išmintų, bruktuvėmis bruktų, ir per šepečio virbalus gerai iššukuotų. Be jokio spaliuko, švelnučių kaip šilkas.

Gryžtės surinktos po dešimt saujų. Saujos sudėtos bendrai, susuktos ir į storas kasas supintos, pusiau perlenktos, tų pačių linų valaknais galuose užsuktos, kad jos neiširtų.

Gryžtės visuomet paruoštos pirmiausia suverpimui. Pundeliai kartais gali išgulėti daugelį metų, juos vis peršukuojant, nes tada linai labiau sušvelnėja, gali iš jų išverpti drobėms ploniausius siūlus, gali išverpti plonyčius siūlelius net siuvarams mašinai siūti.

Bet šie linai ant lentynų — ne mūsų. Juos atvežė viena Stanaičių kaimo gera ūkininkė, kad mano mama ir seserys atliekamui laikui suverptų: už tai ji užmokės ne tik kapeikomis už kiekvieną tolką sulygtomis, bet žadėjo atvežti ir paviržio: kelias paršelių karkas, gabalą taukinės ir kadugiais rūkytų lašinių gerą bryžą, kuriuos galima valgyti žalius, ne virtus; jie yra labai skanūs, tinka net ir mažiems vaikučiams paduoti į rankutes, kaip žinduką pačiulpti.

Kamara kvepia ir linais, ir diemedžiais, kriausių — puvimu, ir kampe kabančiais vaistams čiobreliais, ir juodgalviukių medum, ir kuparo mėtomis; ji dvelkia ir mamos išvaitotų slaptų kančių grandine, ašarom ir gimdyvės kraujui nusiliejamu, ir iššauktų žodžių drebančia malda, ir mūs mažų burnučių pirmais sučirškimais.

Dėl to ši kamara yra mūsų šeimos brangus, intymus, ir mus visus jungiantis sudėtinis centras.

Iš kamaros ir priemenės įveda mus ąžuolinės durys per aukštą slenkstį į grįčią. Slenkstis jau labai klumpių apdažytas, o durys — Dievas žino, kada jos dažytos. Ir jos jau persimetusios, kumptelėjusios, varstant girgžda ir cypia, pajuodusios net žiba. Iš grįčios vidaus ant jų balta kreida užrašyta trys kryžiai. Tai žymi Tris Karalius: turtą, meilę ir garbę, atneštą Kūdikiui, kurs

B. DEMKUTĖ

ILIUSTRACIJA

dabar čia gražiomis akelėmis karaliaus rūbe laiko žemės kamuolį rankutėj ir žiūri į mus nuo centrinės sienos.

Grįčia didelė, gremėzdiška, bet miela ir jauki, nes tai vienintelis mūsų šeimos kambarys, kuriame visi savieji juda, triūsia ir poilsiauja.

Dabar grįčia iškaišyta prilaužtom berželių šakom, nes tai buvo Sekminių šventės papuošimas. Bet tėvelis rengiasi šakas išmesti, nes motinėlė jau ruošiasi įsinešti audimui stakles ir mestuvus.

Ir kai išmetė šakas, kai grįčia apsisvalė, mamytė pradėjo jau ruošti audimui.

Sėdi ji palaidom kasom ir skuba vyti siūlus nuo vytuškų ant krijelių; vytuškos iš greitumo apskritu lanku bėga kaip įsukta karuselė ... Su apmauta spalvotų siūlų tolka, vytuškos tviska kaip vaivorykštė ... Ir kai mama smarkiai traukia siūlus ir veja ant krijelių — burzgia malonus užimas nuo mamos įsiūbuoto darbo.

Kitą dieną jau buvo mestuvai sustatyti. Jie atrodė lyg stūksančios kolonos vidury grįčios; bet dar juos reikia apmesti siūlų metimu nuo kelių krijelių vis kitokia

spalva atbėgančių, nes šį kartą bus audžiama dryžių marginys, mergaičių švarkeliams ir brolių liemenėms.

Pro grįčios langelius įeina saulė, apšviečia aslą, vytuškas ir mestuvus, ir mano mamą vienmarškinę, sėdinčią prie krijelių. Jos šviesūs plaukai blizga aukso spurgelėmis, supintos kasos kabo ant pečių virvele surištos ... kasos gražios kaip linų saujos, motinėlės veide rimtis ir meilė ir įbrėžta kančia ir taurumas. Ji jau subrendusi moteris, kilni ir gera motina, aštuonis mus po širdžia išnešiojus, bet dar labai graži, rodos ne savo metų ... Veido rimtumu mielu šypsneliu ji visus patraukia.

Ten už mestuvų kampe — tas grubus ilgas stalas su suolais ir “uslanais”, kur per mano krikštynas buvo puotauta.

Stalas dabar staldengte neuždengtas. Tūno jis su apmindžiotomis kojomis, kur valgant kojomis atsispiri ... Po juo dabar guli pūstais žandais katinas — Zūzas, atmetęs kojas ir uodegą, atrodo snaudžias; bet vis kapteli ir pagauna musę, pastalėj šliaužiojančią, maisto likučių bejieškančią.

Prie sienos tūno lovos ir visos šeimos gultai ligi pat molinės krosnies. Krosnis riogso kaip uola prie durų kampe, grubi nuo dūmų pajuodusi, su plytų priemūriu gulsčiu, su stačia siennele ir viršuj su gumbine šakaliams sumesti.

Ant priemūrio, ką nors, pasitiesus galima miegoti. Nes žiemą plytą kūrenant, priemūris būna šiltas, net karštas, nes per jį ir per sienelę išvesti “liuftai” dūmams ir liepsnoms į kaminą veržtis. Todėl įkaista ir priemūris, ir sienelė, ant kurios žiemą tėvelis išsidžiovina girioj permirkusius drabužius, autkojus ir nagines, ir berniukų sermėgas.

Krosnis dažnai kūrenama: čia kepama duona, bulviniai tarkuoti blynai, ant kopūstlapių sukrėsti ... Kartais išsikepamas ragaišis ant ajerų ... Taipgi “pampučkos” iš miežinių miltų sumaišytų su šutintomis bulvėmis ... Išsikepama šližikai pasninkų dienomis.

Dabar krosnies židiny pelenų gūžtoj stovi geležinis trikojis. Ant jo uždėtas spįžinis puodas su lankeliu, kad lengviau būtų jį nukelti.

Tame puode, kuris vadinamas kropu, mamutė visuomet šutina aklai uždengtas, pusiau perskeltas bulves. Įpila labai mažai vandens, užberia sutrintų pipirų ir įdeda lauro lapelių ... Užpila pusę saujos druskos, įdeda supjaustytą svogūną, sandariai uždengia ir bulves troškina. Jos pakvimpa ne tik grįčioje, ne tik visam kieme, bet ir ten, kur tėvelis dirvą aria. Tuomet jis jau žino, jog reikia iš jungų paleisti jaučius, nes artėja pietūs ...

VAIŠĖS IR MAISTAS

B. ŠIMKIENĖ

Visur pasaulyje maistas yra vartojamas kaip priemonė žmonėms pabendrauti. Su maistu sutinkame ir praleidžiame labai malonius, linksmus ir taip pat liūdnus gyvenimo momentus. Atsilankiusį netikėtą svetį priimame su tuo, ką tuo metu turime, pakviestą svetį vaišiname su tam tikslui paruoštu maistu. Kur tik susitinka būrelis žmonių pasisvečiavimui, tai svarbiausia susirinkusius užimti įprasta priemonė yra paruoštas stalas su valgiais ir gėrimais. Dėl to stalo šeimininkės ilgą laiką suka galvas, ką paruošti, kad viskas gerai išeitų, kad nepasirodytume prasčiau, negu kitų buvo padaryta. Ir ne be reikalo, nes yra didelis malonumas su prieteliais ir giminėmis susėsti prie gražiai paruošto stalo ir praleisti porą valandų ramiai, įdomiai pasižnekučiuojant ir pasiskoningant patiektais skanėstais. Kad išlaikytume prie stalo deramą orumą, paprasčiausią etiketą, nuotaiką ir nesutrukdytume pašnekusių, šeimininkams patariama taip susiorganizuoti, kad kuo mažiausia reikėtų atsikelti nuo stalo, atsiprašinėti ir vaikščioti į virtuvę. Tačiau iš karto sudėti ant stalo visus patiekalus, gėrimus ir indus neišeina, taip nedaroma, nes nedailu ir praktiškai neįmanoma. Kartais galima sugrupuoti valgius pvz. prie pagrindinio patiekalo — mėsos ar kitokio sudėti daržoves. Taip sutvarkyta lėkštė atrodys turtingiau ir bus mažiau indų ant stalo. Šiek tiek tame reikale gelbsti ir pagalbinis staliukas, ant kurio galima padėti kai kuriuos indus, duoną ir kt.

Pabendrauti, pasisotinti ir taip pat aptarti įvairius reikalus žmonės susitinka ir restoranuose. Tam tikslui ir yra restoranai. Restoranai yra geri pagalbininkai ir šeimininkėms. Daugelis žmonių, ypač vyrai, praleidę darbo savaitę, mėgsta išeiti vakarieniauti į restoranus. Tai yra gera proga šeimininkėms atitrūkti nuo darbo

savoje virtuvėje, proga apsirengti ir ramiai pavalgyti dažnai su visa šeima gražioje restorano aplinkoje. Kai kurie žmonės ir didesnius pobūvius, kaip vestuves, jubilėjus ruošia restoranuose. Tačiau paskutiniu laiku, kaip tenka patirti, žmonės mažiau besinaudoja restoranų patarnavimais. Mat, labai pabrangus maisto produktams, ir pasiturintiems ruošti vaišes restoranuose darosi per brangu. Antra, restoranas — tai ne savi namai, kad ir graži aplinka, bet svetima. Savo namuose yra gera proga šeimininkams pasireikšti, pasirodyti save, viską suorganizuoti ir paruošti pagal savo skonį ir sugebėjimus.

Netolimoje praeityje kai kurį visuomenės sluogsnį buvo apėmęs savotiškas apsilaidimas — atrodyti kaip galima prasčiau. Tas, žinoma, atsiliepė ir į visą žmonių gyvenimo stilių, tegu tik mažumą. Vėliau, nusibodus tam apsilaidimui ir nuotaikoms pasikeitus, vėl imta žmoniškai rengtis ir pobūviai, kaip pvz. vestuvės imta ruošti tradiciniu ceremonijaliniu papročiu. Ir dabar visur, įvairiose viešose ir privačiose vaišėse matosi puošnumas, elegancija. Prie puošnaus apsilaidavimo tenka ir vaišių stalą bei visą aplinką atitinkamai paruošti, kad bendrai viskas derintųsi. Bet meniu vaišėms, kaip rodo pavyzdžiai virimo knygose ir žurnaluose, siūlomas gana kuklus, lyginant ar derinant su visu puošnumu. Visų pirma patariama, kad ir vaišėms maistas būtų patiekiamas sveikai ir praktiškai paruoštas, gražiai sutvarkytas ir su saiku, kiek normaliai užtenka žmonėms pasisotinti. Visi žmonės labai susirūpino savo sveikatomis, nes posakis "tu esi tai, ką tu valgai" primena, kad ir svečiuose nepersivalgyti. Bet didesnėms vaišėms, kur daugiau žmonių dalyvauja, patariama tokį meniu sudaryti, kad būtų vis dėlto šioks toks maisto pasirinkimas, nes dabar žmonės

J. MIKĖNAS

ŽVAKIDĖ

laikosi visokių dietų, vienas to nevalgo, kitas tik tokį maistą tevalgo ir t.t.

Šiuose kraštuose šeimnininkės turi ypatingų lengvatų. Prekybininkai paruošia visokias namų ruošai priemonių, maisto pramonė — įvairiausių ir pusiau paruoštų produktų, o praktiškų, naujoviškų valgių receptų, vis taikomų svečių stalui, gali rasti virimo knygose, žurnaluose ir net ant dažnos kokios maisto dėžutės. Užtenka tik, kas recepte nurodyta, sumesti į maišymo mašiną, supylus į indą pakepti ir padaryta. Bet iš tikrųjų taip nėra. Nieks taip greitai nepasidaro. Suruošti kokį pobūvį vistiek yra didelis darbas. Bet kitos šeimnininkės mėgsta tą darbą, nes tai yra tam tikras kasdienybės pajvairinimas ir išbandymas savo kūrybinių sugebėjimų. Be specialaus prēmimui namų sutvarkymo, papuošimo, daugiausia, žinoma, pareikalauja darbo, laiko ir susikaupimo sveiko ir skanaus, tinkamo svečiams maisto paruošimas, nes maistas yra pati svarbiausia, patogi, nervus raminanti, nuotaiką taisanti ir svečius užimti priemonė.

Siūlome pabandyti sekančius patiekalus priešpiečiams ar pietums. Kai kurie — kiek sudėtingi, bet geri tuo, kad galima pagaminti bent kai kuriuos iš anksto ir nereikalauja ilgo kepimo, kaip kalakutas.

Pupelių "sūris" (patė)

Pertepimas: 2 pd. tarkuotų zukini, 3 š-tai sviesto, 1/4 pd. susmulkintų svogūnėlių — šaliotų, 1 skiltelė česnako, druskos, pipirų. Viską trumpai pakepinti, pradedant svogūnėliais.

Pupelių paruošimas: 3 pd. virtų baltų didelių pupelių, 2 tryniai, 2/3 pd. džiuvėsėlių, 1/4 pd. grietinės, 2 šaukštai sviesto, 2 žali svogūnėliai, 2 šaukštai petrelių, 2 baltymai, prieskonių po truputį — basil, šervil, thyme, druskos, pipirų. Pupos sutrinti į košę. Įmaišyti grietinėleje išmirkytus džiuvėsčius, sudėti prieskonius, trynius, pabaigoje išplaktus baltymus. Duonos ar kitokią formą iškloti perg. popieriu, gerai ištepti. Sudėti pusę pupelių košės, aptepti pertepimu ant viršaus likusią pupelių košę. Užkloti išteptu perg. popieriu. Kepti 375°, įstačius į kitą indą su vandeniu apie 50 minučių. Pravėsinti formoje.

Padažas: rūgšti grietinė su citr. sunka, svogūnėliais ar krapais, arba ir kitoks salotoms padažas. (Galima patiekti dvejopai: padėti ant stalo papuošus salotomis, pamidorais, arba uždėti riekelę apkepo ant salotų indiv. lėkštelėse, papuošti mažais perpjautais pamidorais, uždėti šaukštą grietinės.)

Kalakutienos vyniotinis. Atskirai paruošiama mėsa ir kamšalas.

Mėsa: 1-1/2 sv. baltos mėsos, 5 unc. tamsios mėsos, 1 kiaušinis, 2 škšt. margarino, ar 1/4 sv. kiaulienos riebalų-taukų (pagal receptą), druskos, pipirų. Baltą mėsą sumalti kartu su riebalais. Tamsią mėsą supjaustyti plonais pailgais gabaliukais. Viską sumaišyti. *Kamšalas:* 3/4 pd. svogūnų, 3 žali svogūnėliai, 2 skiltelės česnako, 3/4 pd. morkų, 1/2 pd. petrelių, 1/2 pd. grybų, 3 unc. kumpio (Virginia ar kt.), 3 unc. kalakuto kepenėlių su skilviu, 1/3 pd. sviesto ar margarino, 2 tryniai, 1-1/2 džiuvėsėlių, prieskonių — druskos, pipirų, thyme, sage.

Virtas kepenėles, skilvį ir kitus susmulkintus priedus pakepinti, pradedant svogūnais. Į pravėsintą mišinį įmaišyti trynius ir džiuvėsėlius. Ant patiesto plastikos gabalo išploti mėsą į pailgą ketvirtainį. Viršui užtepti kamšalą ir suvynioti, atkeliant plastiką, į pailgą rutulį. Padėjus ant skardos kepimui, šlapia ranka užspausti galus ir visą gabalą sulyginti, sutvarkyti.

Kepti neuždengtą prie 375° apie 1 — 1-1/2 val., laistyti 4-5 kartus riebalais arba kepsnio sultimis.

Tradiciniai priedai prie šilto kalakuto: padažas skilvio ar grybų, spanguolės su kriaušėmis, slyvos ir kt. vaisiai.

Patiekalas prie Kalakutienos: 1 pd. kvietinių kruopų (bulgor wheat), 3 pd. sultinio (kaklas, skilvis ir kt.), 4 šaukštai sviesto ar margarino, 1 didelis sukapotas svogūnas, 2 pd. salierų, 1 pd. valg. kaštanų (iš dėžutės ar šviežių), 1 did. obuolys (neluptas, supjaustytas), 1/2 pd. geltonų razinų, druskos, pipirų, thyme, sage.

Sultinyje išvirti kruopas iki minkštumo. Svogūnus pakepti iki persišvies. Suberti prieskonius, susmulkintą mėsą (iš sultinio), pakepti ir visus kitus priedus. Visą pakepti pamaišant. Sudėjus į tinkamą indą, palaikyti, jei reikia, krosnyje uždengus. (Vietoj kviet. kruopų galima vart. ryžius ir vietoj kalakutienos — kokios nors dešros.)

Aviečių saldusis (šarlote): 3 tryniai, 3 baltymai, 1/2 pd. vandens, 1 dėž. (3 oz.) avietinio skonio želatinos, truputis druskos, 1 dėž. šaldytų aviečių, 1 šaukštas citr. sunkos, 1 dėž. sausainių (lady fingers ar kt.), 1/4 pd. cukraus. Sausainius išdėti aplinkui indą, kuris tinka duoti į stalą. Trynius išplakti su vandeniu, suberti želatiną, truputį druskos ir, įstačius į indą su vandeniu, pakaitinti iki sutirštės ir želatina ištirps. Atšildytas avietais perleisti per sietelį — atskirti sėklas. Aviečių ir

citr. sunkas įmaišyti į trynius. Atvėsinti. Baltymus išplakti su cukrum ir įmaišius į mišinį, supilti į paruoštą indą ir atšaldyti.

Riešutinis tortas (Waldorf): 1/2 pd sijotų miltų, 1 pakelis kepimo miltelių, 1 š-lis cinamono, truputį druskos, 1 pd. kapotų razinų, 2 nulupti kapoti obuoliai, 1 pd. (4 oz.) kapotų valak. riešutų, 4 kiaušiniai, 1 pd. cukraus, grietinėlės ir riešutų — puošimui. Sumaišyti — miltus, kep. miltelius, druską, cinamoną, razinas, obuolius, riešutus. Išsukti trynius su 1/2 pd. cukraus ir į juos įmaišyti miltus su priedais. Išplakti baltymus su 1/2 pd. cukraus dedant palaipsniui, įmaišyti į tešlą. Išdėti į 2 paruoštas tortui kepti formas. Kepti 350° apie 35 m. Pravėsinti formose. Pertepti ir aptepti plakta grietine su 2 šaukštais milt. — cukraus, papuošti riešutais.

• K N Y G O S

DVI NAUJOS MARIJOS AUKŠTAITĖS KNYGOS

PR. NAUJOKAITIS

Kanadoje gyvenanti išeivijos lietuvių rašytoja veteranė Marija Aukštaitė (gim. 1896) 1981 m. išleido net dvi savo kūrybos knygas: romaną „Ant marių krašto“ ir vaikystės autobiografinių atsiminimų knygą „Nubangavę kūdikystės dienas“. Ji anksčiau yra išleidusi dvi beletristikos knygas: „Išėivės keliu“ (1978) ir „Išėivė“ (1980) ir stambią eilėraščių rinktinę „Rožių vasara“ (1966).

Romane „Ant marių krašto“ autorė vaizduoja lietuvių bajorų gyvenimą Lietuvos pajūryje, vykusį dar gerokai prieš I-ąjį pasaulinį karą. Laiko ir vietos atspindžių romanas mažai tuėgriėbia. Tik pabaigoje matome jau besikuriančią nepriklausomą Lietuvą, Kulpavičių dideliame dvare daromas socialines reformas. Nors autorė neišvengia jos pamėgto atgyvenusio sentimentalizmo, tačiau sugeba išlaikyti veiksmo įtampą, pinti intriga, pakankamai atskleisti charakterius. Pamario dvaro ponai Kulpavičiai yra geraširdžiai žmonės, dar nesulenkę bajorai, žmoniškai elgiąsi su savo kumečiais ir tarnais. Jų dukra Silvija

yra talentinga muzikė-kompozitorė. Ją įsimyli nedidelio kaimyninio dvarelio savininkų bajorų Daunorų sūnus Valentinas — poetas ir šaunus jaunuolis idealistas. Tačiau Silvija susižavi ir iš kažkur atklydęs baltųjų vergių pirklys Erdmis Lugoša, save vadinąs grafu Šulcu. Tas nedorėlis miške taikosi nušauti Valentiną, bet netyčia nušauja Silviją. Tėvų skausmas ir Silvijos laidotuvės romane plačiai vaizduojamos. Kulpavičius nužudymu įtaria Valentiną ir seną savo vežėją — juodu uždaro į kalėjimą.

Tuo tarpu dvaro eigulis Vargulis atsiveda į dvarą savo sumuštą mažametį sūnų Kaziuką, apkaltinęs jį panelės nužudymu, nes bemiukas buvo išbėgęs su slaptai pasiimtu tėvo šautuvu į mišką pašaudyti į taikinį. Jo šūviai sutapo su tikro pasikėsintojo šūviais. Didžiausios įtamos metu į dvarą atvyksta tikrasis kaltininkas ir atvirai ponui išpažįsta savo kaltę, čia pat parašo testamentą, kuriuo visus savo turtus paveda nekaltai apkaltintam Kaziukui. Irmis Lugoša pasodindamas į kalėjimą, o Va-

lentiną ir vežėją paleidžiami. Po laidotuvių Kulpavičiai ilgesniam laikui išvažiuoja į užsienius, dvarą tvarkyti pavedę Valentinui. Ponai žūva traukinio katastrofoje, Valentinas pagal Kulpavičiaus testamentą paveldi Pamario dvarą ir su Kulpavičių giminaičiu kunigu Bronium vykdo socialines ir kultūrines reformas: stato naujus kumetynus, padidina darbininkams atlyginimą, įsteigia mokyklą. Valentinas įsimyli savo mokinę Beatricę — labai panašią į mirusią Silviją. Ją išleidžia į mokslus ir tada veda. Kaziukas Varguliukas, naudodamasis paveldėjimu, išėina aukštuosius mokslus. Ant kalnelio, kur žuvo Silvija, jis pastato paminklą ir daug gražių vilų, kad jose galėtų atostogauti mokslus einąs jaunimas. Žodžiu, viskas baigiasi gerai. Lietuva atkuria nepriklausomą savo valstybę.

Romanas įdomus savo plačia apimtimi, kultūrinėmis ir socialinėmis reformomis, gerai sumegsta intriga, tačiau jame pastebime nemažą psichologinių spragų, dirbtinių melodraminių situacijų ir be-reikalingo saldumo ir gausaus verkslenimo.

Marija Aukštaitė, Ant marių krašto, romanas. Išleido A. F. Navikevičius, Toronto 1981 m. Viršelį ir aplanką nupiešė dail. J. A. Navikevičius. Knyga turi 419 psl., kaina \$10.

Antrąją knygą „Nubangavę kūdikystės

Rašytoja Marija Aukštaitė

dienos'' autorė pavadino autobiografija. Bet iš tikrųjų tai tėra ne viso savo gyvenimo aprašymas, o tik vaikystės autobiografiniai atsiminimai. Tie atsiminimai yra gana spalvingi ir įdomūs, parašyti be autorei įprasto sentimentalizmo. Autorė rašo, kad jos gimtinė yra Ališauskynė — nugyventas turtingo Ališausko vienkiemis šalia Stanaičių kaimo Garliavos valsčiuje. Jos tėvai ten buvo pasamdyti ūkininkauti. Ten, tamsioje be langų kamaroje ji ir gimusi 1896 metais. Atrodo, kad kamaros ir gyvenamos trobos smulkius įspūdžius autorė bus pasisėmusi iš vėlesnių dienų, nors visus tuos įspūdžius sudeda į 1896 metų (jos gimimo metų) skyrių. Tie buitiniai aplinkos aprašymai yra labai vaizdingi ir smulkmeniškai ryškūs. Jie yra vertingi ir kaip etnografiniai lietuviškos kaimo buities duomenys. Motinos kraitinė skrynia yra tikras lobynas, sunkiai įsigytas, net per kelias kartas papildytas, sudovanotas, paveldėtas, o daugumas raštuotų audinių pačios mamos rankomis austi. Mažąją Katriutę (atsiminimų autorę) ypač stipriai veikė graži Lietuvos gamta. Gamtos aprašymai labai spalvingi, net lyriški. Siūbuojančių javų laukuose ji jaučia kvepiančią duoną. Pievos tiesiog žaižaruoja įvairių gėlyčių žydėjimu. Tarp smilgų čėža, kankaliuoja žvangučiai. Gėlytės jau atrodo lyg Dievo sukurtos tikių augalėlių šeimos, gražiai tarp savęs sugyvenančios. Pievos

saulės spindulių tvane prakaituoja medumi, bučiuoja bitutes, geria rasą lyg Dievo vyną, Viešpaties garbei meldžiasi ir smilko nuostabiais kvapais.

Atsiminimuose gražiai išryškinti švelnūs šeimos santykiai. Autorė tėvelį ir motinėlę mini visada su didžiausia pagarba ir meile.

IŠ ŠILUVOS ISTORIJOS — ŠVENTVAGYSTĖ

Prieš pirmąją pasaulinį karą netoli Šiluvos miestelio, pas vieną ūkininką tarnavo labai padorus bernas. Jis sąžiningai dirbo, bet, tuomet esant labai menkiems atlyginimams, jis negalėjo nieko sutaupyti net pragyvenimui savo senai motinai, kuri buvo ne per toliausia prisiglaudusi sukrypusioje lūšnėlėje. Ir taip, nors bernas ir buvo labai darbštus, sąžiningas ir dievobaimingas, bet nė kaip negalėjo išbristi iš vargo. Jis, dirbdamas pas ūkininką, dažnai pagalvodavo, kaip čia jam, nors šiek tiek žmoniškiau prasigyventi, kad nors savo seną motiną galėtų išlaikyti. Jis karts nuo karto pasvajodavo ir apie girdėtą Ameriką, kur žmonės pasakodavo, kad galima prasigyventi. Bet kaip ją pasieksi be pinigų? Jis, dažnai būdamas Šiluvoje, matydavo, kad koplyčioje, prie stebuklingos Panelės šven-

Jos tėveliai neturtingi, net neturi savo žemės sklypelio, dirba svetimiems, ilgiausiai toje Ališauskynėje, paskiau persikelia į dvarus kumečiais. Tėvas buvo prasilavinęs žmogus: mokėjo skaityti, rašyti ir skaičiuoti. Ir dukrelę tų dalykų jis pats išmokė. Vėliau, kai dėl darbe sulaužytos rankos pasidarė nepajėgus dirbti fizinio darbo, jis tapo kaimo vaikų mokytoju, slaptu "daraktorium". Paskutinis atsiminimų tarpsnis rodo Ratkevičių šeimos gyvenimą dideliame Išlaužo dvare, kur tėvas buvo įsteigęs net dviejų skyrių slaptą mokyklą, kurioje ir Katriutė talkino tėvui mokyti vaikus. Įspūdingai aprašytas žydo išsinuomoto Išlaužo dvaro sodo saugojimas. Lyriškai ir gana gaudžiai aprašyti sesutės Katriutės santykiai su menškų gabumų broliuku Juozuku, iš molio lipdančiu visokias figūreles, net Dievuliuką ir jo šventovę. Broliu tragišką mirtį (prigėrė baloje, nuslydęs nuo liepto) Katriutė skaudžiai išgyvena.

Atsiminimai yra įdomiai parašyti, vertingai ne tik rašytojos vaikystei pažinti, bet ir savo etnografiniais ir humanistiniais duomenimis.

Marija Aukštaitė. Nubangavę kūdikystės dienos, autobiografija. Kalbą peržiūrėjo Č. Senkevičius, viršelį nupiešė dail. J. A. Navikevičius. Išleido A. F. Navikevičius Toronte. 1981 m. Knygelė turi 236 psl., kaina \$7.00

čiausios statulos, kur nuolat būdavo daug besimeldžiančių žmonių, buvo aukų dėžutė, visada pilnai prikišta suaukotų pinigų. Jam dažnai kildavo mintis, kad taip sau jis pasinaudotų tais suaukotais pinigais. Bet vėl dingtelėdavo mintis, kad tai šventvagystė. Tada bernas pradėjo galvoti, kad jis tik laikinai paims tuos suaukotus pinigus išvažiavimui į Ameriką, o ten jis pasistengs uždirbti ir Panelės švenčiausios šventovei su kaupu sugrąžins. Toji mintis jam tiesiog prigijo, kad tai bus kaip ir paskola jo išvažiavimui Amerikon. Ir vieną naktį bernas nuvyko į Šiluvą, kur buvo koplyčia, ir įlindęs pro langą, "pasiskolino" iš aukų dėžutės pinigus ir, ten pat pasimeldęs, prisiekė viską sugrąžinti. Įlindęs iš koplyčios ir parėjęs namo, pinigus paslėpė ir atsigulė. Išaušus rytui, bernas, kaip niekur nieko, pasiėmęs ark-

lius, išėjo lauko arti. O klebonas, at-
radęs išplėštą dėžutę, pranešė poli-
cijai, kad ieškotų vagi. Bet niekam nė
į galvą neatėjo, kad tai galėjo padaryti
tas bernas, ir, žinoma, vagies niekur
nesurado. Apsiraminus ir kalboms ap-
tilus apie vagystę, bernas susikalbėjo
su žydu, kuris pervesdavo per sie-
ną. Palikęs truputį pinigų, savo senai
motinai pragyvenimui, niekam neži-
nant dingo. Išvažiudamas motinos
prašė sakyti, jei kas klaustų, kad nieko
nežino, kur sūnus dingo. Žydas laimin-
gai berną pervedė per sieną, gavo pi-
nigus ir sugrįžęs nė žodžio niekam ne-
pasakė. Bernui dingus, apylinkėje kilo
įtarimas, kad jis išplėšė dėžutę. Ber-
nas gi iš Vokietijos sėdo į laivą ir at-
sidūrė Amerikoje. Dabar jis nieko
čia jau nebijojo ir greit susirado dar-
bą pas vieną turtingą, bet sirguliuojan-
tį poną. Naujam ponui jis stengėsi
įtikti buvo sąžiningas ir darbštus. Po-
nas gi greit pastebėjo savo darbininko
nuoširdumą ir buvo jam duosnus. Ber-
nas gi stengėsi taupyti ir dėjo centą
prie cento, dolerį prie dolerio. Laikui
bėgant, ponas vis daugiau pradėjo pa-
sitikėti savo tarnu ir net pamilo jį už
jo darbštumą ir paslaugumą. Ponas
gi buvo turtingas, tik be sveikatos. O
bernas, atvykęs Amerikon, neužmiršo
savo pasižadėjimo Panelei Švenčiaus-
siai gražinti skolą. Jis nuo daug ko
atsisakė, kad tik galėtų sutaupyti ir
grąžinti paimitus žmonių suaukotus pi-
nigus. Praslinkus keleriems metams,
bernas jau turėjo sutaupęs grąžinimui
pinigus net su dideliu kaupu. Tada
jis parašė Šiluvos klebonui laišką, pri-
sipažindamas ir atsiprašydamas už iš-
tuštinimą anais metais aukų dėžutės ir
čia pat pridėjo perlaidą, grąžindamas
skolą net su dideliu kaupu. Tad dar
karta atsiprašė ir pasižadėjo Panelės
Švenčiausios ir ateityje nepamiršti.
Neužmiršo jis ir savo senutės motinos,
prisiųsdamas ir jai pragyvenimui. Ber-
no gi ponas, matydamas savo tarno
pamaldumą, darbštumą ir didelį pa-
slaugumą, pamilo jį, kaip savo sūnų.
Ponas gi buvo be šeimos ir ligotas.
Jis pradėjo domėtis savo ištikimuoju
tarnu. Pradėjo jo klausinėti, iš kur
jis, kaip jis atvažiavo į Ameriką ir
kam taupo pinigus? Bernas nebeišken-
tęs viską pasipasakojo ir prisipažino,
kaip ir kokiū būdu jis kelionei pinigus
įsigijo. Pasisakė, kad jis buvo labai
neturtingas ir kad dabar uždirbtus pi-
nigus jau pasiuntė į Lietuvą Panelės
Švenčiausios šventovei. Ponas, visa
tai išklausęs, įsitikino jo sąžiningumu
ir dar labiau pamilo savo tarną. Ponui
pagailo neturtingo, bet labai sąžiningo

tarno ir jis jam užrašė testamentu
vieną didelį namą. Sąžiningasis lietu-
vis tarnas ir toliau pasiliko prie savo
gerojo pono, slaugė jį ir prižiūrėjo,
kaip sūnus tėvą. Dabar tarnas, jau
prasigyvenęs, prisipažino savo gera-
jam ponui, kad jis, atsidėkodamas
Panelei Švenčiausiai, nori užsakyti
aukso karūną ir nusiųsti į Šiluvą, kad
Panelės Švenčiausios stebuklingoji sta-
tula būtų apvainikuota. Tas sumany-
mas ponui labai patiko, ir jis pats
pasisiūlė prie sumanymo prisidėti ir
jį paremti. Ir taip tarno ir jo pono
pastangomis buvo užsakyta aukso ka-

rūna, išpuošta brangakmeniais ir nu-
siusta Šiluvos klebonui, prašant ste-
buklingąją Panelės Švenčiausios sta-
tulą apkarūnuoti. Ir taip vieną dieną,
per Šiluvos atlaidus, kuomet suplau-
kia iš visos Lietuvos minios žmonių,
Panelės Švenčiausios stebuklingoji sta-
tula iškilmingai buvo apkarūnuota.
Kunigas gi per pamokslą atidengė ir
karūnos atsiradimo paslaptį, papasa-
kodamas ir visą nuotyki. Šią karūnos
istoriją iš kunigo-pamokslininko lūpų
girdėjo tuo metu atlaiduose buvusi
parapijietė, dabar gyvenanti Ameri-
koje.

P. Janušonis

S. Motuzas — medžio reljefas, Šiluva

KAIP MERGAITĖS MOKYTA MUZIKOS

Panaikinus jėzuitų ordiną 1773 metais buvo
įkurta Edukacinė komisija, kuri perėmė
savo žinion ne tik buvusią jėzuitinę Vilniaus
Akademiją, bet ir beveik visą to meto Di-
džiosios Lietuvos kunigaikštystės švietimo
sistemą. Komisija perorganizavo mokyklų
tinklą: Vilniaus Akademija buvo pavadinta
Vyriausiąja Lietuvos mokykla, o krašto
švietimo židiniai buvo priskirti keturioms

švietimo apygardoms ir dvidešimt vienai
apygardėlei.

Švietimo reformos, kurių entuziastingai
ėmėsi Edukacinė komisija, buvo persunktos
šviečiamųjų prancūzų literatūros idėjų,
kurios ypač vaisingai pradėjo reikštis XVIII
amžiaus paskutiniųjų dešimtmečių Lietuvos
muzikos pedagogikoje. Naujoji muzikos di-
daktikos kryptis, be abejo, susiformavo

A. Plamondon

Muzikos pamoka

garsaus prancūzų filosofo, enciklopedisto, beje, ir kompozitoriaus Žano Žako Ruso (1712-1778) asmenybės įtakoje. 1762 metais jo parašyta knyga "Emilis, arba apie auklėjimą" nepaprastai išpopuliarinio Europoje vaikų ir jaunimo muzikinio auklėjimo problematiką.

Be kitų bendrojo lavinimo bet specialiųjų mokyklų, Edukacinė komisija didelį dėmesį kreipė saviėgai paliktai muzikinio auklėjimo problematikai merginų pensionatuose, kurie veikė didesniuose Lietuvos miestuose, bet ypač gausiai — Vilniuje.

Po pirmosios Vilniaus mokytojų seminarijos, veikusios 1775-1781 metais, kiek vėliau, 1783 metais Edukacinės komisijos nutarimu Vilniaus Universitete buvo įsteigta pedagoginė seminarija, kuri ruošė vidurinių mokyklų mokytojus. Komisija taip pat ėmėsi iniciatyvos rengti ir mergaičių mokyklų pensionatų mokytojus. Ši svarbi edukacijos sritis buvo patikėta komisijos nariui Adomui Kazimierui Čartoriskui (1734-1823) — mergaičių pensionatų vizitatoriui.

Mergaičių mokykliniame auklėjime (anksčiau jį atstodavo namų auklėjimas) muzikos mokymas (skambinimas klavikordu, o nuo XVIII amžiaus antrosios pusės — ir arfa) buvo pagrindinė disciplina. Todėl Edukacinė komisija savo

potvarkiuose ypatingą dėmesį kreipė mergaičių estetiniam auklėjimui. Pagarsėjusių komisijos "įstatų" aštuntajame skryjuje parašyta: "Rektorius ir prorektorius, apskritai, visi švietimui pasišventę asmenys (...) turi įtikinti tėvus, kad vaikus patikėtų tiems, kurie kelia jų išsilavinimą ir mokymą (...)".

To paties A. K. Čartoriskio 1775 metais sudarytose taisyklėse pabrėžiama: "Mergaičių pensionatuose mistrės privalo, jei tėvai pageidauja, jų dukteris mokyti šokių ir muzikos, kad pamokos, kaip iš metrų, taip ir mokinių pusės nepraeitų tuščiai arba beprasmiskai kalbant". Kiek vėliau, 1782 metais, A. K. Čartoriskis rašė: "Kam daugelis motinų daugiausia skatina savo dukteris ir ko labiausiai moko? Šokių, muzikos, žodžiu, vysto jų talentus, kurie paprastai vadinami maloniaisiais talentais. Kur tokio didelio jų rūpescio priežastis? Jei panorėtų įdėmiau pažvelgti į save ir nuoširdžiai prisipažinti, iš tikrųjų pasirodytų, kad tam daugiausia skatina tik noras pasirodyti su dukterimis pokylyje arba koncerte, noras susilaukti iš susirinkusiųjų pagyrimo dėl dukters dailiai sušoktos alemandos arba kazoko, sklandžiai padainuotos arijos arba paskambintos sonatos". Tokiomis pastabomis, Eduka-

cinės komisijos vardu, A. K. Čartoriskis pabrėžė mergaičių tradicinio lavinimo, taip pat ir muzikinio, beprasmį vienpusiškumą, kur snobizmas ir paviršutiniškumas užgoždavo kitus svarbesnius tikslus.

XVIII amžiaus pabaigoje A. K. Čartoriskis savo Pulavų dvare parašė garsų referatą "Eksperimentinis laiškas apie dukterų edukaciją", ketindamas patobulinti mergaičių švietimo reikalus, kurie buvo visiškai apleisti. Pensionatus pasiturinčių šeimų dukterims paprastai laikė prancūzės "damos", juose buvo mokoma prancūzų kalbos, šokių, skambinti muzikos instrumentais. Vidutinių materialinių išteklių šlėktaitės po tokios edukacijos grįždavo atgal į gimtuosius dvarus bei dvarelius, kur, betiksliai leisdamos laiką, jausdavosi nelaimingos, nepatenkintos likimu, ilgdavosi miesto gyvenimo ir pramogų.

Atsiliepdama į A. K. Čartoriskio projektą, Edukacinė komisija išleido aplinkraščių, bandydama pagerinti mergaičių švietimo reikalus. Tačiau pažangios naujovės susilaukė pasipriešinimo iš tradicinės edukacijos šalininkų — konservatorių pusės ir visas komisijos pastangas pavertė niekais. Mergaičių pensionatuose muzikinis lavinimas ir toliau vyko senąja vaga.

V. JURKŠTAS (T. MOTERIS)

GYVENIMO PRASMĖS BEJIEŠKANT

Gyvenk pagal Dievo ir gamtos įstatymus, o tai užpildys laiko tėkmę ir atsiras gyvenimo tikslas, pasitenkinimas ir optimistinė nuotaika. Gyvenimo prasmė tai nėra vien norų tenkinimas. Niekas nėra blogesnis, kaip tikėtis ką gauti iš gyvenimo nepelnytai, taigi be ryžtingų pastangų, ir kieto nuolatinio darbo. Niekomet nepavark arba bent nesiskusk esąs pavargęs, o poilsui užtenka nakties laiko. Poilsis pelnomas darbu, kuris neribojamas valandomis. Būdamas visą laiką užimtas, gausi neabejotinai pelnytą miego poilsį.

Ar gailestingumas ir mielaširdystė sutvirtina gyvenimą? Ką duoda "welfare"? Dažnu atveju ji pagimdo tinginius ir parazitus jei ji neracionaliai vykdoma. Kai atvykome prieš 30 su virš metų į Ameriką, tai dirbome bet kokią darbą, nes neturėjome pasirinkimo, o, be to, mums buvo iš mažens įdiegta taisyklė, anot tos pasakėčios: "Kas nedirba, mielas vaike, tam ir duonos duot nereikia". Arba: "Tinginio duona valgoma verkia".

Perdėtas bei rafinuotas reikalavimas iš gyvenimo veda prie nusivylimo, gyvenimo

prasmės nuvertinimo ir net prie absoliutaus pesimizmo, ką patvirtina didžiulis savižudžių skaičius. Žymus J.A.V. psichiatras dr. R. Steinberg tvirtina, kad savižudžiai sudaro nuo 1 iki 2% mirimų, ir kad iš viso nusižudo J.A.V. per metus 30,000 arba 80 per dieną, arba vienas kas 17 minučių. Ar tai ne pasibaisėtini skaičiai? Ką jaunuolis galvoja, reikalaudamas iš gyvenimo ko daugiau smagumų? Nejučiomis jam atsiranda noras turėti tą ko jis neuždirba, ir jau jam darbo sąvoka pasidaro neigiamybė. Jieškodamas ir reikalaudamas iš gyvenimo tų beribių smagumų, jaunimas dažnu atveju įklimpsta į akligatvį, ypač jei pradeda vartoti bet kuriuos narkotikus. "Ką man duoda gyvenimas, ką aš turiu iš gyvenimo," klausia ypač tas, kuris gyvenimo prasmės niekuomet neįžieškojo. Ypač toks klausimas iškyla tiems, kurie nesugeba užpildyti laiko tėkmės, kad tas laikas prabėgtų nejučiomis, kad to laiko vis neužtektų. Ar tai nėra senatvės ženklas tas vienatvės pajautimas, kuomet nesugebama vertingai ir darbingai sunaudoti tokio trumpučio žmogaus gyvenimo laikotarpio. Juk jei ir 100 metų gyventum, tai kas tas yra, ar tik ne trumpas akimirksnis, palyginus su erdvėje vykstanta dangaus kūnų judėjimo bei pasikeitimo eiga? Kad ir kaip iškili yra žmogaus dvasia ir jo aukštai išvystyta technika, visvien tas žmogus tėra tik mažas trupinėlis, mikroskopinė dulkėlė erdvės neišmatuojamose platybėse. Visas pasaulis yra nuolatiniam judėjime: ir žemė, ir saulė, ir žvaigždynai, o taipgi visa gyvoji gamta, visi keičiasi, juda, nestovi vietoje. Ir laikas niekam neprailgsta, jei nebent kas nesusigauja, kad ir jis yra tos gamtos vaikas, kad ir jis privalo dirbti. Tai reikia, judėti, veikti, ko nors siekti, nes gamta nemėgsta tuštumų, o ir neužimtas laikas keršija.

Tad pagrindinė klaida yra ne reikalauti ko iš gyvenimo, bet stengtis galimai daugiau duoti jam t.y. vis daugiau kam duoti, negu gauti. Tai turėtų būti įdiegta pastovioje šeimoje, toje visuomenės ir tautos ląstelėje. Tas šeimos pastovumas pareina nuo jo sucementavimo, nuo sugebėjimo kiekvienam jos nariui įskiepyti pareigumą. Taigi, kad kiekvienas šeimos narys vis ką nors veiktų bendram šeimos labui, bet nesakytų, kad tai ne mano darbas, o mamos, tėčio, brolio ar sesers. Visų pareiga viens kitam padėti, ir tas pareigumas sucementuoja šeimą, padaro šeimą pastoviu vienetu, kad nereikėtų dairytis į šalis, jieškant šeimoje trūkstamo šiluminio meilės pakaitalo." Visi už vieną, vienas už visus, darbe, varge ir pramogoje — tai nesudarkytos šeimos lozungas. Iš tokios šeimos kilęs jaunimas, pradedantis savarankišką gyvenimą, neįžieškos to, ko nepametęs, taigi nedejuos sakydamas: "Ką aš turiu iš gyvenimo, kokia yra mano gyvenimo prasmė, koks yra mano

• MOTERYS PASAULYJE

LIETUVIŠKŲ AUDINIŲ AUDEJA JULIJA ŠLAPELYTĖ

Julija Šlapelytė, sesers ir brolio iškviesta, iš Lietuvos atvyko į saulėtą Californiją 1966 m. Išdirbusi pensininkės dalią, įsigijo rankines audimo stakles ir pradėjo austi lietuviškais raštais tautinius drabužius, kilimėlius, takelius, pagalvėlės medžiagą, savo audiniais aprengtas lėles ir t.t.

Julija sako, kad per metus išaudžia apie 90 metrų medžiagos. Jos audinius mėgsta lietuviai ir domisi kitataučiai-amerikiečiai. Ji turi daug užsakymų ne tik čia, bet ir iš tolimų kitų kraštų. Gyvendama Los Angelėje, ji dalyvavo 19-koje parodų. Yra laimėjusi keletą prizų. Jos audiniais susidomėjo muzėjai. Buvo pakviesta

gyvenimo tikslas?" Jam darbingas ir pareigingas gyvenimas pats atskleis gyvenimo prasmę, kurią jis ras džiaugsmingai skubančio gyvenimo tėkmėje ir tiek begaliniai daug grožio teikiančioje gamtoje.

J. VALIŪNAS

dalyvauti į parodas su audiniais ir su staklėmis pademonstruoti audimo meną: Is-toriniame muzėjuje ir Craft and Folk Art muzėjuje.

Lietuvoje Julija 33-trejus metus dirbo paštų žinyboje. Ir prie nuolatinio darbo, ypatingai paskutiniu laiku, mėgiamiausias jos užsiėmimas buvo po kaimus rinkti tautosaką. Labiausiai domėjosi senovės lietuvių apranga. Surinktas senienas atiduodavo muzėjams. Ji sako, kad audimo meną turbūt paveldėjo iš motinos, nes ji buvo apylinkėje žinoma kaip gera audėja.

Aplankius jos gyvenamąją butą, jaučiasi lietuviškumas. Viskas papuosta lietuviškais audiniais bei Lietuvos medžio drožiniais, lėlės aprengtos autentiškais drabuželiais, paveikslai išsiuvinėti lietuviškais vaizdais arba ornamentais. Darbo kambaryje stovi manekenas, aprengtas lietuvišku drabužiu. Viduryje kambario yra plačios-didelės audimo staklės, o jose marginamas lietuviškais raštais audeklas, ant sienų prikabinata audimo pavyzdžių. Tai miela ir gražu.

Ji sako, kad dabar čia Amerikoje norintis

pasipuošti jaunimas lietuvišku drabužiu nebeturi vargo nes dailininkai A. ir A. Tamošaičiai 1979 m. išleido knygą "Lithuanian National Costume". Kiekvienas pasiskaitęs gali išsamiai susipažinti su senovine lietuvių apranga. Tai turtingiausias ir gražiausias leidinys.

Linkime Julijai nepavargti, ilgai gaminti spalvingus lietuviškus audinius, kad mūsų jaunimas turėtų kuo puoštis.

Liūda Jokubauskienė

(Julija Šlapelytė audžia įvairius audinius, jos adresas: 3144 S. Barrington Ave., Los Angeles, Calif. 90069, USA.)

J. Šlapelytės lėlės

Švietimo Gairės yra įdomus pedagoginis leidinys, tinkamas auklėtojams ir tėvams. Ilgą laiką jį redagavo V. Bučmienė. Dabartiniu laiku Švietimo Gairės redaguoja S. Stasienė.

Los Angeles miesto įkūrimo 200 metų jubiliejaus proga komp. Giedrės Gudauskienės kūrinys "Los Angeles vaizdai" 1981 kovo mėn. 1 d. buvo transliuojamas KFAC klasikinės muzikos radijo stotį ir kovo 8 d. buvo atliktas Brentwood-Westwood simfonijos orkestro. Stovi iš kairės filmo ir garso specialistas Paulius Jasiukonis, kompozitorė Giedrė Gudauskienė, pianistė Raimonda Apeikytė, dalyvavusi radijo programoj atliekant šį kūrinį ir simfoninio orkestro dirigentas Alvin Mills.

Lietuvių Rašytojų draugijos laureatė Kotryna Grigaitytė

taria žodį gavusi \$2000 premiją už poezijos rinkinį "Marių vėjui skambant." Premijos mecenatas Lietuvių fondas: įteikta 1981 metais, lapkričio 27 dieną Chicagoje, Mokslo Kūrybos Simpoziumo metu. Juri komisija: St. Santvaras, L. Andriekus, Nelė Mazalaitė, Paulius Jurkus, Vytautas Volertas.

Poetė visuomenės buvo labai šiltai sutikta ir gausiai apdovanota gėlėmis. Tai jau antrąjį žymi premija tekus K. Grigaitytei. 1963 m. ji buvo "Draugo" apdovanota Maironio vardo premija už eilių rinkinį "Rudens sapnai."

A.K.

LOS ANGELES BIRUTIEČIŲ VEIKLA

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės Draugijos Los Angeles skyrius š. m. kovo 22 dieną įvykusiame metiniame susirinkime išsirinko naują valdybą, kuri pareigomis pasiskirstė sekančiai: pirmininkė Albertina Milienė, vicepirm. Alfa Pažiūrienė, sekretorė Monika Gasparonienė, išždininkė Elena Pažėrienė, narė Filomena Galdikienė. Revizijos komisija ir kavos pardavinėjimo koordinatorės jau keli metai iš eilės — Veronika Andrašūnienė ir Janina Radvenienė. Los Angeles birutiečių skyrius įkurtas 1957 metais maj. Kosto Liaudansko ir Onos Pulkauninkienės iniciatyva. Tuomet ir buvo nustatytos skyriaus veikimo gairės, būtent į šią organizaciją priimamos visos geros valios moterys ir mergaitės, norinčios dirbti lietuvių šalpos darbą bei remti išeivijos kultūrinius ir visuomeninius reikalus. Los Angeles birutietės neužmiršta šių kilnių siekių ir pagal pajėgas bei išgales pildo skyriaus užsimojimus. Skyriuje apie šešiasdešimt narių, kurių didelė dalis Kun. Birutės D-jai priklausė jau nepriklausomoje Lietuvoje. Per 23 veikimo metus ši saujelė moterų vien tik siuntinių į okupuotą Lietuvą ir Sibirą išsiuntė už daugiau kaip 10.000 dolerių. Reikalui esant, sušelpi pavieniai asmenys išeivijoje, skiriamos aukos lietuvių mokykloms ir bendrai jaunimo reikalams, o taip pat spaudai ir radijo programoms vietoje ir užsieniuose. Šimtai siuntinių išsiųsti į Suvalkų Trikampį. Pabrėžtina, kad Los Angeles birutietės piniginių aukų nepraso, bet visas lėšas suaukoja ir uždirba pačios. Vieną sekmadienį mėnesyje pardavinėja kavą ir užkandžius lietuvių parapijos svetainėje ir, žinoma, ruošdamos koncertus, gegužines bei kitus pobūvius.

BOGOTOS MOT. D-JOS NARĖS, iš k.: L. Vismantienė — išd. R. Trejienė, R. Kumpienė, V. Bekerienė, I. Kumpienė, N. Stasiukynienė — pirm., A. Didžiulytė, L. Didžiulienė — vic. pirm., A. Lelekiene, V. Lukauskaitė, B. Rimgailaitė-Durana — kult. kom. pirm., I. Trejytė, sėdi: R. Grigaliūnienė — kult. kom. sekr., Kozarinienė, M. Sopkauskienė, J. Hagentornienė, Švėdrienė, N. Karanauskienė — sekr.

MARIJA KRASAUSKAITĖ

Praėjusiais metais mūsų išeivijoje vienas po kito iš senesniųjų mūsų kultūros darbuotojų mus palieka išeidami ten, iš kur nebegrįžtama. Taip ir profesorė, filosofijos daktarė Marija Kristina Krasauskaitė 1981. VI. 20 baigė savo gyvenimo kelionę.

Marija Krasauskaitė gimė 1902 m. kovo mėn. 13 d. Plokščiūose. Šioje gražioje gamtoje prie Nemuno praėjo jos vaikystė. Girdėjusi ten švarią kaimiečių tarmę, ji per visą gyvenimą puoselėjo lietuvių kalbą. Bet tėvo advokato šeimoje teko išmokyti ir lenkiškai, nes to meto Marijampolėje, kaip ir kituose Lietuvos miestuose, daugiausia skambėjo lenkų bei rusų kalbos. Vidurinę mokslą pradėjo rusų gimnazijoje Marijampolėje, bet Pirmojo pasaulinio karo audra nubloškė į Homelį, paskui Voronežą. Brendo 1917 metų revoliucijos, istorinių įvykių sukury. Gal tai ir nulėmė jos susidomėjimą praeitimi.

Grįžusi į Lietuvą 1919 m., baigė Marijampolės gimnaziją aukso medaliu. Bematant pasinėrė į gaivališką, idealistinį jaunimo sąjudį, kuriant nepriklausomą Lietuvą. 1920-21 m., nepaisydama nepriektylių ir besibaigiančio karo pavoja, mokytojavo Ukmergės gimnazijoje.

Nuo 1922 iki 1926 metų studijavo Vo-

kietijoje Hallės ir Šveicarijoje Ciuricho universitetuose. Pagrindiniai išėjusi germanistikos, pasaulinės bei meno istorijos, metodologijos kursai, mokėsi prancūzų, lotynų, graikų kalbų, gilino senosios vokiečių ir slavų kalbų žinojimą. Apgynusi disertaciją tema "Lietuvos bajorų privilegijos iki 16 amžiaus" (išspausdinta Leipcege 1927 m.), gavo filosofijos daktaro diplomą "magna cum laude".

[Išgilinusi į mokslus, maža beturėjo laiko bendrauti su jaunimu, bet grįžusi į tėvynę "par excellence" parsiruošusi akademiniams istorijos studijoms. Deja, mūsų jauname universitete nebuvo tuo laiku prie Lietuvos istorijos katedros asistentės etato. Krasauskaičiai teko mokytojauti vidurinėje mokykloje. Tai buvo jaunai mokslininkei didelis nusivylimas ir dar didesnis nuostolis Lietuvos istorijai.

Nuo 1927 m. Krasauskaitė dėstė Marijampolės mokytojų seminarijoje, vėliau buvo Rygiškių Jono gimnazijos mokytoja, paskui ir inspektorė. Griežta, perfekcionistė, bet teisinga ir jautri, ji įsigijo visuotinę pagarbą bei meilę. Jos pamokos būdavo paruošiamos rūpestingai, įdomios ir atskleidžiančios platesnius horizontus. Ne vienam teikusi nelaimėje moralinę ir materialinę pagalbą,

Visuomenė birutiečių pastangas visuomet nuoširdžiai remia ir jų renginius gausiai lanko. Atsidėkodamos birutietės retkarčiais suruošia parodą ar kokį minėjimą, kur publika ne tik kviečiama veltui pasigėrėti programa, bet įprastu birutiečių svetingumu yra dar ir skaniai pavaišinama.

Sėkmės ir sklandaus darbo naujai Los Angeles birutiečių valdybai!

Rūta Sakienė

Bogotos moterų veikla

Praėjusių metų lapkričio mėnesio 26 dieną, Kolumbijos Bogotos Moterų Draugijos narės, susirinkusios pas poniją Barbarą Rimgailaitę-Durana, atsisveikino su ilgamete nare p. Irena Kumpiene, kuri persikėlė gyventi į Jungtines Amerikos Valstybes.

Viena iš veikliausių narių ponija Kumpienė su iniciatyva ir entuziazmu dalyvavo draugijos veikloje, tuo būdu prisidedama prie lietuviškos dvasios bei kultūros mūsų kolonijoje palaikymo.

Mes labai pasigesime Irenos nepakeičiamos paramos ir visuomet prisiminsime jos draugiškumą bei širdingumą. Linkime daug sėkmės naujame gyvenime!

Bogotos Lietuvių Moterų
Draugijos Valdyba.

jaunimą auklėjo kaip tikra pedagogė-humanistė.

Reiškėsi spaudoje — koautorė P. Šležo redaguotos monografijos "Vytautas Didysis", rašė straipsnius istorinėmis ir

pedagoginėmis temomis "Vaire", "Židinyje", "Tautos mokykloje" ir kt. Dalyvavo visuomeninėje, ypač kultūrinėje veikloje.

Atgavus Vilnių 1939 m., buvo paskirta VI-os gimnazijos (su dėstomąja lenkų kalba) direktore, 1941 - 1944 m. Švietimo Vadybas patarėja, dėstė Lietuvos istoriją Vilniaus Pedagoginiame institute, buvo Lietuvos Mokslų Akademijos istorijos skyriaus narė. Okupacijos metais Krasauskaitės taktas ir santūrumas išgelbėjo ją pačią ir jos žinioje buvusius mokinius bei mokytojus nuo suėmimų ir persekiojimų.

1944 m. vasarą pasitraukė į Vakarus. Gal tik keli artimiausieji žino, kokių vargų ir asmens išsižadėjimu kaip mokytoja ir direktorė mokė, auklėjo ir globojo Miuncheno lietuvių gimnazijos jaunimą. Tačiau ir tremties metu neišvengė visuomenės darbo, buvo viena iš lietuvių moterų klubų federacijos steigėjų Miunchene.

Pirmieji metai Amerikoje prislėgė materializmu ir degradacija, kol pateko į Haverfordo kolegijos biblioteką. Čia greit buvo bendradarbių ir profesūros tinkamai įvertinta. 1962 m. tapo pakviesta dėstyti vokiečių kalbą ir pasaulinę istoriją į kolegiją Auroroje (Illinojaus valstijoje). Po 10 metų išeidama į pensiją pilnu profesorės titulu, šitaip vadovybės įvertinta kolegijos leidinyje:

"Marija Krasauskaitė visad siekė tobulumo. Jos gyvenimas buvo turtingas ir įvairus. Pasaulio pilietė, ji patyrė ir blogį ir gėrį, karus ir revoliucijas, žmonių humaniškumą ir nehumaniškumą. Tie, kurie ją pažinojo, mėgo jos humoro pajautimą ir šamojį.

Ji siekė tobulumo kaip mokslininkė ... Jos žinios buvo gilios ir detališkos ... Marija garsėjo kaip tobula dėstytoja. Jos gyvenimas buvo pašvęstas jaunimo auklėjimui — tėvynėje Lietuvoje ir adoptuotoje Amerikoje. Mokydama studentus ji neleisdavo palikti nė vienos nepataisytos klaidos, o taip pat nei vieno neiškelto pasisiekimo."

Auroros kolegija suteikė dr. Krasauskaičiai garbės alumnos titulą. Būdama gili demokratė, ji mokėjo lygiai kalbėti su žymiuoju profesorium kaip ir su mažaraščiu praščiokėliu. Stataus suvalkietiško būdo, o visad jautri kito nelaimei. Niekad nepasigirdavo savo pasisiekimais, vengė bet kokios reklamos.

Savo gyvenimo saulėleidį praleido Chicagoje tyliai, šešėlyje. Iki galo net sunkiai ligai varginant, domėjosi pasaulio

• SVEIKATA

AR NORIME GYVENTI, AR TIK VEGETUOTI?

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Pats svarbiausias žmogaus sveikatinimo pažymys tai geras eliminavimas nereikalingų organizme medžiagų. Kas turi užkietėjusius vidurius, gydytoja Ann Wigmore pataria kasdieną maudytis ir apsitrinti kūną su šepetėliu ar širkščiu daiktu, kad išsautų geresnę kraujo cirkuliaciją. Taip pat pataria palaikyti kojas 15-20 minučių šaltame vandenyje, nes blogumas susimeta pirmiausia kojose ir užkulnyje. Šis kojų mirkymas didele dalimi padeda kūnui atsipalaiduoti nuo įtempto stovio.

Jei žmogaus kūnas tinkamai maitinamas, tai jis pajėgus išvystyti fizinį protinį ir dvasinį pajėgumą daugiau, negu mes patys galvojame. Didieji pasaulio genijai — išradėjai ir kiti humanistai savo pajėgumu ir sveikomis įdėjomis pasiekė nežinomybės ribą. Šie genijai pasiekė tai, ne tik studijų patyrimais, bet ir savo fiziniu sveikatinimu, nes jų kūnas buvo tinkamai maitinamas palengvindavo protui būti visuomet žvaliam ir pabudusiam.

Pagal Senąjį Testamentą anų laikų žmonės maitinosi tikrai šviežiais vaisiais ir augalais.

Esenijai, izraelitų pusbroliai, kurie gyveno Mirties jūros pakraščiuose maždaug 200 metų prieš Kristaus gimimą, išsilaikė tik žemdirbystėje, pasidalindami maistu su kitais tautiečiais. Buvo labai religingi, nefikėjo į gyvulių naikinimą, kad išlaikytų gryną sielą ir kūną be nuodėmių. Rengėsi visuomet baltai ir nenorėjo jokiai sukurtai Dievo būtybei padaryti žalą, todėl buvo šimtaprocentiniai vegetarai.

Jėzus visą gyvenimą buvo vegetaras. Jei kalbėdavo apie mėsą, tai mintyje turėjo vegetarišką maistą. Kunigas Holmes Gore sako, jei graikišką žodį *mėsą* išversime, tai reikš žodį *maistas*. Jei Jėzus kreipdamasis tardavo, turi mėsą, tai reikšdavo, kad turi

įvykiais, ypač sekė mūsų kultūrinio gyvenimo reiškiniai.

Mirė savo bute tarp savo knygų lobio 1981. VI. 20 nuo širdies smūgio.

V. DAUGIRDAITĖ-SRUOGIENĖ

maisto. Jis tvirtina, kad Jėzus išsireikšdavo: "Jei valgysite gyvą maistą — gyvensite, jei valgysite negyvą maistą — jis jus sunaikins."

Įdomų pavyzdį nurodo John A. McDonald, kuris turėjo mažų gyvulių parduotuvę ir augindavo baltas pelytes. Maitinant pelytes grūdais, pelytės šokinėjo, statė namelius, kabančius balkonėlius, slėpdavosi pačių padarytuose tuneliuose. Kai pakilo grūdų kainos, jis įieškojo priemonių, kaip sumažinti pelyčių maisto produktų išlaidas. Pradėjo pelytes maitinti nuo stalo ir kitomis maisto liekanomis. Po kiek laiko pastebėjo, kad jo pelytės taip susilpnėjo, kad nebegalėjo paeiti ir netrukus išdvesė.

Kodėl vėžio liga plečiasi žmonijoje? Yra pastebėta ir iširta, kad mažai civilizuotų žmonių gentys, kurios maitinasi vegetariška mityba, neserga vėžio liga. Tose gentyse, kurios maitinasi mėsa, kiaušiniais ir pienu, išsivysto vėžio liga. Vėžio ligos mokslininkai, Humphrey, Bell, Marsden, Roder-William Black yra pareiškę, kad visi tie, kurie valgo mėsą, turi palinkimą į vėžį. Dr. Owen S. Parrett yra įsitikinęs, kad nesuvirškintos mėsos liekanos sukeldavo perankstyvą pasenėjimą, nuovargį ir organizmo toksikaciją. Nežiūrint, kad žmonija yra nusistačiusi valgyti mėsą, bet bazė mūsų mitybos yra daržovės ir vaisiai.

Kodėl daugelis socialiai privalgę nesijaučia sotūs? Todėl kad virtoje formoje maistas praranda maitinimo savybes, ir mes jaučiamės alkani, nes mūsų kūno ląstelės tapo nepasotintos.

Kodėl gydytoja Ann Wigmore pataria valgyti kviečius? Todėl, kad vitaminas A, kuris randasi kviečiuose, yra reikalingas geram virškinimui ir šviesaus proto palaikymui. Vitaminas C turi drauge dirbti su vit. K nervų ramimui. Vitaminų D mažinamos infekcinės ligos. Pats svarbiausias kviečiuose yra vit. F, nes trūkumas šio vitamino sudaro progą kalcijui atsirasti kraujo induose. Vitaminas F dirba drauge su vit. E palengvinimui geros cirkuliacijos ir odos palaikymo sveikame stovyje, per kurią eliminuojasi didelis kiekis blogybių. Vitaminas C, kuris taip pat randasi kviečiuose, reikalingas geram regėjimui ir klausai. Šituos vitaminus turime gauti visus, kad mūsų kūnas galėtų atlikti tinkamas funkcijas. Neturint šių natūralių gyvų maisto sudėčių, mūsų organizmas pradeda silpnėti ir nykti.

Gamtoje viskas yra reikalinga, kas yra gyva. Įdomūs bandymai buvo padaryti su pora bulvių. Viena bulvė buvo pasodinta į

dėžę su natūralia trąša, kita su dirbtina ne organine. Pirmoji augo labai gražiai ir išaugino daug bulvyčių, antroji augo sulinkusi, susiraukšlėjusi ir atnešė mažus vaisius.

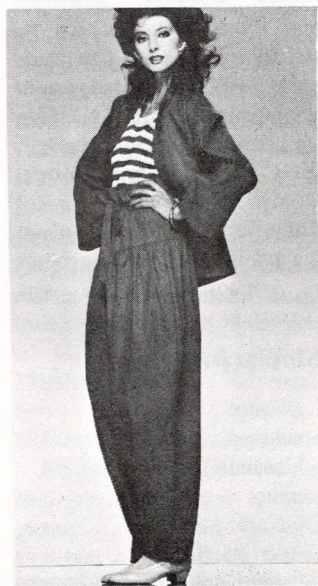
Žmogaus struktūra susideda iš trijų elementų: fizinio, protinio ir dvasinio. Kol esame jauni, nors ir maitinamės klaidingai, bet dar esame pajėgūs atlikti normalias funkcijas, bet praėjus metams, viduramžyje jau pradėdame pastebėti didelius trūkumus. Maitindamiesi tiksliai maistu iki gyvenimo senatvės, neprarasime nei protinio, nei dvasinio pajėgumo, jei prisilaikysime gamtos dėsnių, ilgai nesijausime ligoniais.

Dievas davė žmonijai aukščiausią idealą, bet dideliame apgailestavimui iki šiandieną ne visi tą idealą perkėlėme į praktiką. Jis mums nurodė kelią, kaip turime gyventi, bet mes iš jo iškrypome. Tad turime atgimti ne tik nauja forma, kaip turime gyventi, bet įsisąmoninti, kad maitindamiesi klaidingai griauame mūsų egzistenciją.

Kai laukiame svečių savo namuose, apvalome, apšvariname, apgražiname butą, tačiau savo "buto", nuo kurio priklauso mūsų gyvybė, nenorime apšvarinti. Jei jieškome dalinės sveikatos, atrandame laikiną pagerėjimą, po kurio atkrentame ir vėl į seną padėtį.

Eikime tikru ir nurodytu gamtos mitybos keliu, o tam, kas nurodė, jį nepamirškime pasakyti ačiū.

(Panaudota gydytojos Ann Wigmore knyga "Sea su Propio Medico" "Būk pats savo gydytoju" išleista Indijoje.)

• Madų ir grožio pasaulis

Veda I. KAIRIENĖ

APIE SPALVAS

Profesionalė spalvų konsultantė Carole Jackson, 1974 metais įsteigė "COLOR ME BEAUTIFUL" patarimų institutą. Jos institutas susilaukė tokio pasisekimo, kad be pirmųjų skyrių New Yorke ir Washington, mažesni skyriai pradėjo steigti kituose Amerikos miestuose.

Ponia Jackson ir jos bendradarbės, atsižvelgdamos į moters veido kompleksiją, akių ir plaukų spalvą, duoda tikslus patarimus kokių spalvų rūbus ji turėtų dėvėti, kas jai labiausiai tinka, kokį grimą ji turėtų naudoti, kad išryškintų jos gerąsias puses ir užmaskuotų blogąsias.

Jackson studijavo meną ir psichologiją Stanfordo universitete ir baigė studijas su garbės pažymėjimais. Vėliau ji gilino savo žinias spalvų teorijos ir madų istorijos srityje.

"Kai aš buvau mokyklinio amžiaus mergaitė," rašo Ponia Jackson, "aš labai norėjau gražiai atrodyti. Bet kai žiūrėdavau į veidrodį, matydavau išblyškusį, bespalvį, visiškai neįdomų ir nepatrauklų veiduką. Kai kurios mergaitės mano klasėje žydėte žydėjo pilksvai melsvoje mokyklos uniformoje, bet man ta spalva visiškai nepatiko. Tik vėliau, kai jau man buvo

leista naudoti lūpų pieštuką ir šiek tiek grimo, aš pradėjau rimtai domėtis spalvomis ir jieškoti savo spalvyno. Po spalvų analizės aš patyriau, kad galiu dėvėti mėlynas sukneles, tik visiškai kitokio atspalvio kaip mano mokyklos uniforma. Po kiek laiko, kai aš atradau savo atspalvius, mano išvaizda ir mano savijauta iš pagrindų pasikeitė.

Galbūt, jūs iki šiolei retai panagrinėdavot spalvas, bet — patikėkit mano patyrimu — spalvų pasirinkimas turi didelės reikšmės jūsų aprangai ir savijautai.

Kodėl jūs vaizduojatės Elizabeth Taylor ryškiose spalvose — aiškioj mėlynoje, emeraldinėje žalioje, o Candice Bergen pasteliniuose atspalviuose? Kodėl jūs manot, kad jūsų draugė pirmadienį atrodė kaip šviečianti žvaigždė, o antradienį jūs jos neatskyrėt nuo sofos, kurioje ji sėdėjo? Kodėl jūs iš spintos visada išsiimate suknelę, kurioje geriausiai jaučiatės?

Visiems tiems klausimams tėra vienas atsakymas — spalva!"

Jackson skirsto moteris į keturis metų laikus.

Gamta yra pati tobuliausia spalvų derintoja, kiekvienas metų laikas turi savo harmoningą spalvų paletę.

Kai kurios moterys geriausiai atrodo aiškiose, pirminėse žiemos spalvose, tuo tarpu kitos pražysta švelnesnėse pastelinėse vasaros spalvose. Rudens moterys gerai atrodo turtinguose, šiltuose rudens atspalviuose. Pavasario moterų spalvos yra aiškos, šiltos, tik ką iš po žemės išlindusio daigo spalvos.

Tie patys genai, kurie nustato jūsų akių,

veido odos, plaukų spalvą, taip pat nusprendžia jums labiausiai tinkančias rūbų spalvas. Gerai įsižiūrėjusios į savo odos spalvą, jūs pastebėsit, kad ji yra arba melsvo arba gelsvo atspalvio. Jūsų pagrindinis odos atspalvis niekad nesikeičia, tik nuo saulės patamsėja, o nuo amžiaus išblyksta. Tuo būdu, jums visada tiks tų pačių atspalvių rūbai.

Prieš pasirinkdamos sau labiausiai tinkamą spalvą, panagrinėkite visų metų laikų spalvų paletes. Žiemos paletė turi visus atspalvius tarp mėlynos ir geltonos ir tarp juodos ir baltos. Vasaros spalvos turi mėlynus, rožinius ir pilksvus atspalvius. Dėl sau charakteringų atspalvių žiema ir vasara yra vėsios. Rudens spalvos bazuojasi auksiniais ir geltonai žaliais atspalviais, pavasaris turi aiškius geltonus atspalvius. Ruduo ir pavasaris atstovauja šiltas spalvas. Pavasario atspalviai yra geltonai žali, tuo tarpu rudens — rudai žali. Žiemos žalia yra ledinė, ryški, o vasaros — mėlynai žalia. Žiemos moterys gali dėvėti mėlynai raudonus atspalvius (vėsius), tuo tarpu pavasariui ir rudeniiui geriausiai tinka oranžiniai raudona (šilta). Pavasario rožinė

turi geltono atspalvio, o vasaros rožinė yra melsva-rožinė. Žiemos rožinė yra ryški, gryna, ledinė, tuo tarpu rudens paletė visai neturi rožinės spalvos.

Kiekviena iš mūsų gali dėvėti beveik kiekvieną spalvą, tik skirtingo atspalvio. Sunku yra perduoti visus ponios Jackson stebėjimus ir patarimus be spalvotų palečių ir iliustracijų, tad jei kas domisi spalvų teorija, turėtų iš viešosios bibliotekos pasiskolinti Carole Jackson knygą "Color me beautiful" ir ją pastudijuoti.

Charakteringos metų laikų atstovės yra šios plačiai žinomos moterys: **ŽIEMOS** — ELIZABETH TAYLOR, JACQUELINE KENNEDY, AUDREY HEPBURN, MONACO PRINCESĖ CAROLINE, SALLY FIELDS; **VASAROS** — MONACO PRINCESĖ GRACE, KARALIENĖ ELZBIETA, CANDICE BERGEN, FARRAH FAWCETT, CAROLINE KENNEDY; **RUDENS** — LUCILLE BALL, MAGGIE SMITH, KATHERINE HEPBURN, CAROL BURNETT; **PAVASARIO** — DEBBIE REYNOLDS, ZSA ZSA GABOR, ARLENE DAHL, JOAN KENNEDY, JULIE ANDREWS.

Vakarinė apranga

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Šokolado saldusis

200g.	virimo šokolado,
1/3 p.	vandens,
1/2 p.	cukraus,
2	kiaušiniai,
1 štl.	vanilės esencijos,
2 p.	plakamos grietinėlės, vaisių papuošimui.

Į mažą indą įpilti vandenį, sudėti šokolado gabalus ir maišant šildyti ant labai lengvos ugnies. Kai šokoladas ištirps sudėti cukrų 1/3 p. ir maišyti kol viskas gerai susimaišys. Kiaušinio trynius išplakti, indą su šokoladu nuimti nuo ugnies, gerai maišant supilti vanilės esenciją ir kiaušinio trynius. Išmaišius, viską atvėsinti. Kiaušinio baltymus gerai išplakti, plakant dėti po vieną šaukštelį likusį cukrų. Kitame inde išplakti grietinėlę. Atvėsusį šokoladą supilti į išplaktus baltymus ir išmaišyti. Į šią masę sudėti išplaktą grietinėlę ir gerai išmaišyti. Viską sudėti į išardomą tortų formą, uždengti ir šaldyti 6 valandas, arba kol sukietės. Nuimti formos šonus (apipjauti peiliu), apačią palikti, padėti ant servuojamo indo, papuošti šviežiais arba konservuotais vaisiais.

Smėlio pyragas

175 g.	sviesto,
175 g.	cukraus,
3	kiaušiniai,
100 g.	miltų
100 g.	kukurūzų krakmolo (corn starch),
1 štl.	kepimo miltelių

3 št. pienas,
25 g. kapotų migdolų

Išplakti sviestą su cukrumi iki baltumo. Po vieną įmušti kiaušinius ir išplakti. Miltus, krakmolą ir kepimo miltelius persijoti ir išmaišyti. Supilti pieną, išmaišyti, kad tešla gražiai dribtų.

Kepimo formą (2 svarų) iškloti vaškinio popieriumi. Sudėti tešlą, pabarstyti migdolais, kepti karštoje krosnyje prie 350° apie 1-1/4 val.

Šparagų mišrainė

2 sv. šparagų,
2 št. citrinos sunkos,
5 štl. aliejaus,
druskos, pipirų, garstyčių
miltelių pagal skonį.

Šparagus nuvalyti ir kiek patroškinti sūdytame vandenyje (Nepervirti!). Priedus gerai išplakti ir užpilti ant atšaldytų šparagų.

DARŽOVIŲ IR VAISIŲ ATSARGŲ PARUOŠIMAS (TĖSINYS)

Marinavimas

Marinavimas — tai produktų apsaugojimas nuo gedimo acto rūgštimi, kuri ne tik slopina mikroorganizmų vystymąsi, bet kai kuriuos iš jų ir sunaikina.

Marinuoti galima vaisius, uogas, daržoves ir grybus. Produktai turi būti sveiki, švarūs, nuplauti virintu vandeniu ir, jei reikia, susmulkinti bei apvirti. Jie sudedami į stiklainius, glazūruotus molinius indus arba emaliuotus kibirus, paslegiami mediniu dangteliu ir užpilami marinatu, kad apsemtų. Paskiau užrišami druskos tirpale išmirkytu pergamentu plona guma, celofanu ir laikomi tamsioje vėsioje patalpoje. Marinuoti produktai vartojami prie įvairių mėsų, žuvies patiekalų, įvairioms mišrainėms ir patiekalų puošimui.

Marinavimui galima vartoti acto esenciją, bet daug geriau imti fermentacijos būdu pagamintą actą, kuris be rūgšties, dar turi kvapiųjų ir mineralinių maisto medžiagų. Fermentacijos būdu pagamintas actas gali

turėti nuo 2 iki 8 % acto rūgšties. Tokio acto galima pasigaminti iš uogų, vaisių, sulos, duoninės giros ir kt.

Jei užmarinuoti produktai bus pasterizuojami arba sterilizuojami ir hermetiškai uždaromi, jų pilamas silpnesnis marinatas — 1,2-1,5%. Tokiame marinate produktai nepraranda natūraliųjų savybių, esti neaštraus saldžiarūgščio skonio. Tačiau, neturint hermetiškai uždaramų indų, marinuoti reikia stipresniu marinatu — 3%, nes silpnesnis tirpalas neapsaugo produktų nuo gedimo.

Marinato pilama 40-50 % marinuojamų produktų svorio.

Daržovėms vartojamas rūgštus marinatas, pavyzdžiui, toks:

10 l. vandens, 300-500 g. acto rūgšties (9%), 500 g. druskos, 50 g. krapų, 100 g. petražolių ir salierų, 50 g. juodųjų serbentų lapų, 40 g. česnako, 5 g. lauro lapelių, 2 g. karčiųjų pipirų, 3 g. kvapiųjų pipirų, 2 g. gvazdikėlių, truputis krienų ir peletrūno.

Atseiktas vanduo (dėl patogumo galima jo imti tik dalį — 1-2 l.) 10 min. pavirinamas su druska ir prieskoniais daržovėmis uždengtame emaliuotame puode. Paskiau į jį sudedami prieskoniai, supilama acto rūgštis, uždegus dar 10-15 min. pakaitinama, bet neužvirinama, kad neišgaruotų acto rūgštis ir kvapiosios prieskonių medžiagos. Atšaldytas marinatas užpilamas ant paruoštų, sudėtų į indus daržovių.

Vaisiams ir uogoms marinuoti tinkamesnis saldžiarūgštis marinatas, kuris gaminamas anksčiau aprašytu būdu iš šių produktų:

10 l. vandens, 100 g. acto rūgšties (80 %) arba 500 g. 9% acto, 1-3 kg. cukraus, 25 g. cinamono, 5 g. gvazdikėlių, 10 g. kvapiųjų pipirų.

Vaisių actas. Vaisių actą galima gaminti iš įvairių rūšių vaisių bei jų atliekų. Tam tikslui tinka krituoliai, sužaloti, neprinokę ir kitokie valgiui netinkami vaisiai.

Susmulkinti peiliu arba daržovių tarka vaisiai sudedami į stiklinį, medinį ar emaliuotą indą ir užpilami cukraus tirpalu (litru vandens 100 g. cukraus). Tirpalo pilama tiek, kad vaisiai būtų apsemti. Po to uždedamas dangtelis, ir lengvai paslegiama, kad vaisiai visą laiką būtų pasinėję skystyje. Indas uždengiamas drobulė.

Po poros dienų pro retą medžiagą sunka iš tarkės išspaudžiama, supilama į tą patį indą: šis užrišamas marle ir laikomas 24-28°C temperatūroje. Kad greičiau išrūgtų, į sunką patariama įpilti truputį seno, tokiu pat būdu

gauto, acto. Pastebėjus, kad rūgimas pasibaigė (kietosios dalys nusėdo ant dugno), skystis nupilamas pro žarnelę, kad nesusidrumstų, o tirščiai išmetami. Paskiau actas supilstomas į butelius (plačiais gurteliais) arba stiklainius, kurie užrišami marle ir laikomi 3-4 mėnesius. Paviršius apsitraukia plėvele, kurios, pilant actą, nereikia suardyti.

Jei buteliuose actas dar drumzlinas, jis perkošiamas pro medžio anglis arba filtruojamąjį popierių.

Uogų actas. Actą galima gaminti iš įvairių uogų, išskyrus žemuoges, braškes ir bruknes, nes šių uogų actas būva kartus.

Actui vartojamos prastinės uogos. Jos perrenkamos, pašalinant supelijusias, apipuvusias, ir nuplaunamos. Pusė indo (geriausia stiklinio) priberiama uogų, o likusioji dalis užpildoma vedančiu vandeniu. Norint gauti stipresnį actą, 1 l. vandens beriama 100 g. cukraus. Indas užrišamas marle ir pastatomas saulėje. Po 14-20 dienų skystis perkošiamas pro retą drobulę, supilstomas į butelius, kurie užkemsami kamščiais ir laikomi vėsiai 1-2 mėn., kad subręstų. (Ruošiant 1% stiprumo marinatą reikia imti 1 litru vandens, 12-1/2 gramų acto esencijos (80% stiprumo). Silpnesnio acto reikia dėti daugiau. Marinato stiprumą apskaičiuoti atitinkamai padauginant ar sumažinant acto kiekį.) *Krautuvėse parduodamas actas turi 5% stiprumo.*

Daržovių marinavimas

Agurkai. Marinuojami 6-10 cm ilgio, žali, švieži, iš ryto nuskinti agurkai. Prieš marinuojant jie nuplaunami, surūšiuojami pagal dydį, atmetami visi sužaloti. Sudėti į kibirą, jie storai apibarstomi druska arba užpilami stipriu druskos tirpalu ir laikomi per naktį. Norint išsaugoti žalią spalvą, 2-3 sekundėms agurkai įleidžiami su sieteliu į verdantį vandenį, o ištraukti iš jo tuoj pat panardinami į šaltą vandenį. Paskiau agurkai sudedami į stiklainius arba kitokius indus, kuriuose bus laikomi, užpilami rūgščiu (1,5%) karštu marinatu. Indas užrišamas pūsle arba guma ir pastatomas rūsyje, kuriame ne aukštesnė kaip 8°C temperatūra. Po trijų dienų marinatas nuo agurkų nupilamas, pavirinamas, karštas vėl užpilamas ant agurkų, ir indas tuoj hermetiškai uždaromas.

Reikia dažnai patikrinti indus, kad visą laiką virš agurkų būtų 2-3 cm sluoksnis marinato.

Visai maži, iki 5 cm ilgio neužaugę

agurkėliai, vadinami kornisonais, marinuojami taip: nuplauti ir surūšiuoti jie 5 min. apvirinami druskos tirpale, į kurį litrui vandens berama 50 g. druskos. Išgriebti iš karšto tirpalo agurkėliai tuoj merkami į šaltą vandenį, atšaldomi ir ant sieto apdžiovinami. Paskiau sudedami į indus ir užpilami karštu 3% marinatu. Inde agurkai lengvai paslegiami, kad neplūduriuotų. Indas užrišamas plastika.

Burokėliai. I būdas. Išvirti atšaldyti burokėliai supiaustomi daržovių peiliu griežinėliais arba juostelėmis, sudedami į indą, užpilami rūgščiu (3%) šaltu marinatu, kad apsemtų, ir paslegiami. Indas užrišamas pūsle arba guma.

II būdas. Išvirti atšaldyti burokėliai piaustomi griežinėliais ir dedami į indą, sluoksniuojant su tarkuotais krienais. Viršutinė eilė inde turi būti krienų. Viskas užpilama šaltu 3% rūgštumo marinatu ir paslegiama. Marinato pilama tiek, kad burokėliai būtų apsemti. Indas aprišamas pūsle, pergamentu arba guma.

Pomidorai. Marinuojami vidutinio dydžio darže prinokę pomidorai. Surūšiuojami pagal dydį ir sudedami į indą eilėmis su smulkintais krapais ir užpilami karštu 1-1,5% saldžiarūgščiu marinatu. Indas tuoj aprišamas celofanu arba guma.

Galima marinuoti ir neprinokusius, žalius pomidorus. Jie supiaustomi skiltelėmis, maži pomidorai nepiaustomi, sudedami į indą ir užpilami šaltu 3% rūgštumo marinatu. Kitą dieną marinatas nupilamas, pavirinamas, pridodama 10% cukraus (litrui marinato 100 g cukraus) ir karštas užpilamas ant pomidorų. Trečią dieną marinatas nupilamas užvirinamas ir užpilamas ant pomidorų. Tada staigiai atšaldoma, ir indai hermetiškai uždaromi.

Svogūnai. Saldieji vidutinio dydžio svogūnai nulupami ir pasūdyti laikomi parą.

Išverdamos 3% rūgštumo marinatas su prieskoniais ir į verdantį sudedami svogūnai. Jie apverdami, paskui išgriebiami ant sieto, atšaldomi ir apdžiovinami. Tada sudedami į indus, užpilami tuo pačiu atšaldytu marinatu ir hermetiškai uždaromi.

Daržovių mišinys. Galima marinuoti ne tik atskiras daržoves, bet ir jų mišinius, kuriuos kiekviena šeimininkė gali pasidaryti pagal savo skonį iš šių rūšių daržovių: kornisonų, žiedinių kopūstų, morkų, šparaginių pupelių, svogūnų.

Svogūnai supiaustomi 1/2 cm storio griežinėliais arba, jei nedideli, nepiaustomi ir parą prieš marinavimą pasūdomi kartu su

agurkais. Žiediniai kopūstai nuvalomi, pašalinami lapeliai ir 2-3 min. apvirinami vandenyje, į kurį įdėta 1% valgomosios druskos (litrui vandens 10 g). Išgriebti iš verdančio vandens, jie panardinami į 3% druskos tirpalą, kad nepajuostų ir laikomi, kol bus paruoštos kitos daržovės.

Morkos supiaustomos daržovių peiliu įvairaus dydžio griežinėliais ir 2-4 min. apvirinamos. Šparaginių pupelių ankščių pašalinamos gyslos ir aštrūs galeliai. Paskiau ankštys supiaustomos 2-2,5 cm ilgio gabalėliais ir 2-3 min. apvirinamos verdančiame vandenyje.

Visos paruoštos daržovės sudedamos eilėmis į indą ir užpilamos karštu 3% rūgštumo marinatu. Indas tuoj hermetiškai uždaromas.

• Atsiųsta paminėti

Nemarus mirtingasis Arki-vyskupas Teofilus Matulionis, ganytojas, kalinys, kankinys ir laimėtojas — *Pranas Gaida*; Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos leidinys, 1981 m.; 369 psl. iliustruotas istorinėmis nuotraukomis, kaina — \$12.00; viršelįs — *dail. Vl. Žiliaus*; leidėjų adresas: L.K. Mokslo Akademia, Piazza della Pilotta 4, Roma Italy.

Catholics in Soviet-Occupied Lithuania; translated from Chretiens de l'Est by Vita Matusaitis; 1981 Aid to the Church in Need

Plokštelė — C'est bon and Love L.A.; išleido A. Stanke

Pegasus on Stilts — by *Arejas Vitkauskas*; 32 pusl., kaina — \$1.00

Melbourn Katalikų Moterų Draugija 30 metų!; 40 pusl. iliustruotas leidinys; spaudai paruošė — J. Grigaitienė; dailininkė — I. Jokubauskienė

1982 Metų Kalendorius — Priskėlimo parapijos ekonominės sekcijos leidinys; suredagavo — *Stasys Prakupis*; tiražas — 3.000 egz., 187 psl. iliustruotas leidinys su įdomiais straipsniais ir patarimais, gaunamas pas knygų platintojus.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — \$8.00. Atskiuro numerio kaina — \$.80

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės leidinys; vyr. red. — Bronius Nainys; prenumerata metams — \$10.00; garbės prenumerata — \$20.00; redakcijos administracijos adresas — Pasaulio Lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636, U.S.A. telef. 312-778-2200

Sv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio-patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$4.00; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Reimeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$5.00 Amerikoje, kitur — \$6.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, USA.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — Petras Maldeikis; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, USA, 71901; vieno numerio kaina — \$3.00; administracija: A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., USA, 60629.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata metams — \$9.00

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų Sąjungos leidinys jaunimui; redaktorius — A. Saulaitis, S.J.; adresas — 2345 Wets 56 Street, Chicago, Ill. U.S.A. 60636; administratorė — M. Jonikienė; adresas — 6346 So. Washtenaw Ave. Chicago, Ill. U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00

Švietimo Gairės — lietuviško ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai; leidžia — JAV LB Švietimo Taryba; redaktorė — Stefanija Stasienė; adresas — 18112 Windward Rd. Cleveland, Ohio, U.S.A. 4419, telef. 216-486-2111; administratorius — J. Plačas; adresas — 3206 West 65th Place, Chicago, Il. U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$4.00

Krivulė — leidžia V. Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja kolektyvas; redakcijos adresas — Kun. B. Lubinas, Carl Theodor Str. 11, 6710 Frankenthal, W. Germany

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktoriaus — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W 62nd Pl., Chicago, Ill., USA, 60629; keturių numerių prenumerata — \$12.00; leidžia AM & M Publication.

Naujoji Viltis — LSTK Neolithuania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; vyr. redaktoriaus — Dr. J. Balys; administratorius — B. Kaskaitis, 7150 S. Spaulding Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; vieno numerio kaina — \$5.00

JURNALUI AUKOJO:

\$50.00 — Gustainienė O. Don Mills, Ont., \$25.00 — Omahos Lietuvių Moterų Klubas, Omaha, Nebr., Tamošaitienė A. Kingston, Ont., \$20.00 — Type Master Graphics, Toronto, Ont., \$17.00 — Velžienė V., Santa Monica, Calif., \$15.00 — Gylienė A., Olympia, Wash., \$13.00 — Žumbakienė S. Chicago, Ill., \$10.00 — Čaplinskienė O., Darien Ill., Janušauskienė C., Chicago Ill., Ratavičienė N., Otterville, Ont., Sirutienė R., Toronto, Ont., Skučienė M., Toronto, Ont., Valiūnienė V., Chicago, Ill., \$8.00 — Smilgienė K., Vancouver, B.C. \$6.00 — Patalauskienė V. Detroit Mich. \$5.00 — Baltakienė I. Toronto, Ont., Čermiunienė F., Chicago Ill., Čižikaitė B., Chicago Ill., Gečienė S., Toronto, Ont., Gečienė M., Toronto, Ont., Gotceitienė S., Toronto, Ont., Gudienė V., Chicago Ill., Jagelienė S., Toronto, Ont., Juodišienė O., Toronto, Ont., Keniausienė O., Waterbury, Conn., Kežinaitienė A., Hamilton, Ont., Kirvaitienė O., Toronto, Ont., Mikolaitienė M., Detroit, Mich., Milčienė A., Manchester, Conn., Prankienė P., Chicago, Ill., Radavičiūtė E., Toronto, Ont., Stankūnienė M., Chicago Ill., Žemaitienė I., Toronto, Ont., Žitkuvienė A., Seattle, Wash., \$4.00 — Ažubalienė G., Dannville Ill., Baradas G.,

Chicago Ill., Lietuvininkienė A. Chicago Ill., \$3.00 — Rimienė A., Chicago Ill., Vasikauskienė S., Richmond Hill, N.Y., \$2.00 — Čižikienė G., Toronto, Ont., Grikinienė K., Los Angeles, Calif., Jonušienė Z., Livonia, Mich., Keblinskienė K., St. Petersburg Beach, Fla., Mickevičienė M., Chicago Ill., Pavilionienė K., Richmond, Ont., Šiliauskienė M., La Shine, Que., Skrinskienė F., Weston, Ont., Skučienė S., Montreal, Que., Stančiuvienė G., Mount Vernon, N.Y., Urbelienė F., Melrose Park, Ill., Vainauskienė E., Woodhaven N.Y.

GARBĖS PRENUMERATOS:

Bakaitienė O., Chicago Ill., Baltakienė I., Toronto, Ont., Balutienė V., Valencia Venezuela, Barakauskienė P., Toronto, Ont., Bartkienė K., Hamilton, Ont., Bartninkaitienė V., Toronto, Ont., Basalykienė M., Toronto, Ont., Batūrienė D., Toronto, Ont., Beinorauskienė I., Chicago Ill., Bilevičienė S., Ottawa, Ont., Brasienė E., Hamilton, Ont., Brazienė L., Hingham, Mass., Breichmanienė G., Dundas, Ont., Bubliskienė K., Toronto, Ont., Budzinauskienė P., Waterbury, Conn., Bumbulienė M., Toronto, Ont., Butkevičienė S., Oshawa, Ont., Čampienė K., Waterbury, Conn., Čaplinskienė O., Darien Ill., Čermiuvienė F., Chicago Ill., Česnaitienė T., Clearbrook, B.C., Čipkienė T., Montreal, Que., Čižikaitė B., Chicago Ill., Danienė O., Naperville, Ill., Daugvydienė K., Detroit, Mich., Demikienė V., Toronto, Ont., Dolles N., Lauingen, Vokietija, Dovydaitytė O., Los Angeles, Calif., Dulksnienė A., Chicago Ill., Dumbrienė A., Chicago, Ill., Freidankienė T., Laval, Que., Gaubienė V., Sunland, Calif., Gečienė M., Toronto, Ont., Gečienė S., Toronto, Ont., Girdzijauskienė S., Toronto, Ont., Gotceitienė S., Toronto, Ont., Gražulienė T., Toronto, Ont., Gruodienė J., Chicago Ill., Gudienė V., Chicago Ill., Gudinskienė K., Hamilton, Ont., Gylienė A., Olympia, Wash., Jagelienė S., Toronto, Ont., Jankauskienė S., Hamilton, Ont., Janušauskienė C., Chicago, Ill., Jucėnienė B., Centerville, Mass., Jucevičienė P., Weston, Ont., Juknelienė J. Melrose Park, Ill., Juknevičienė A., Brockton, Mass., Juodišienė O., Toronto, Ont., Kačinskienė E., St. Petersburg, Fla., Kalasauskienė K., Winnipeg, Man., Kalvaitienė O., Cleveland, Ohio, Kapteinienė F., Chicago Ridge, Ill., Karosienė E., Edmonton, Alta.,

Keniausienė O. Waterbury, Conn., Kindurienė O., Gulfport, Fla., Kubilienė V., Ottawa, Ont., Kuliavienė L., Toronto, Ont., Kuncienė M., Cioux City, Iowa, Kunnapuu L., Willowdale, Ont., Kuprionienė M., VanNuys, Calif., Liulevičienė V., Chicago, Ill., Mačernienė R., Chicago, Ill., Mačiukienė A., Chicago, Ill., Majauskienė E., Chicago, Ill., Malaske A., Winnipeg, Man., Matulionienė J., Sturgis, Mich., Mikalauskienė J., Chicago Ill., Mikeliūnienė M., Michigan City, Ind., Mikolaitienė M., Detroit, Mich., Milčienė A., Manchester, Conn., Miliauskienė S., Chicago Ill., Mogenienė M., Belleville Ill., Motiejūnienė O., Los Angeles, Calif., Penčylienė J., Chicago Ill., Petokienė A., Chicago, Ill., Petrauskienė J.N., Chicago Ill., Pintch A.W., Milford, N.J., Prankienė P., Chicago, Ill., Preibienė N., Toronto, Ont., Prunskienė V., Chicago, Ill., Pumptienė J., Woodhaven, N.Y., Radavičiūtė E., Toronto, Ont., Ratavičienė N., Otterville, Ont., Razulevičienė E., Norwood, Mass., Remexa K., Richmond Hill, N.Y., Rimkienė A., Chicago, Ill., Rubackienė K., Santa Monica, Calif., Rutkauskienė S., Lakewood, Ohio, Rev. A Sabas, Sudbury, Ont., Sakuvienė S., Mississauga, Ont., Saulėnienė V., Toronto, Ont., (2 m.) Šileikienė L., Weston, Ont., Sirutienė R., Toronto, Ont., Skeivienė A., Chicago Ill., Skladaitienė E., Philadelphia, Pa., Skučienė M., Toronto, Ont., Šlekienė K., Toronto, Ont., Smailienė R., Omaha, Nebr., Smilgienė K., Vancouver, B.C., Spence M., Dunedin, N. Zelandia, Stalioraitienė B., Toronto, Ont., Stakauskienė R., Chicago, Ill., Stankūnienė M., Chicago, Ill., Starkienė O., Chicago, Ill., Staškevičienė D., Verdun, Que., Stepaitienė E., Toronto, Ont., Stropienė A., Chicago, Ill., Strungienė M., Chicago Ill., Sudikienė A., Toronto, Ont., Švalkienė B., Northampton, Anglija, Tamulionienė B., Toronto, Ont., Ulpaitė I., Dorchester, Mass., Vaišvilienė S., Chicago, Ill., Vaitiekūnaitė V., Toronto, Ont., Vaitkevičienė V., Chicago, Ill., De Valenta J., Oragua, Venezuela, Valiūnienė V., Chicago, Ill., Velioniškienė L., Ainslie, Australia, Vilutienė M., Chicago, Ill., Viskantienė G., Chicago, Ill., Vytenė B., Tillsonburg, Ont., Žadeikienė V., Chicago, Ill., Zailskienė T., Cicero, Ill., Žemaitienė M., Derby, Anglija, Žemaitienė E., Cleveland, Ohio, Žemaitienė I., Toronto, Ont., Žilionienė A., Cleveland, Ohio, Žitkuvienė J., Chicago, Ill., Žitkuvienė A., Seattle, Wash., Žumbakienė S., Chicago, Ill.,